ΒΩΜΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΟΣ Α'. — ΑΡΙΘΜΟΣ 14

Ἀθήνα, Μάης 15 — 1919

Τὸ φύλλο λεπτὰ 40. Στὸ ἐξωτερικὸ μισὸ φράγκο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ : *Ἡ τυφλὴ μάννα.*
ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ : *Στὴν ἐξοχή*
ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ : *Οἱ Ἄθλιοι (τέλος)*
ΑΝΤΩΝΗ ΓΙΑΛΟΥΡΗ : *Κουρσάρος.*
ΑΡΤΕΜΙΣ ΦΑΛΤΑΪΤΣ : *Κάτω ἀπὸ τὴ μοῖρα.*
ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ : *Ἀφοῦ πέρασαν εἴκοσι χρόνια (τέλος).*
Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗ : *Ἡ χαρὰ τῆς Ζωῆς.*
Δ. Ν ΚΟΥΓΑΛΙΑΝΟΥ : *Ἀνοιξη, Ἐσὺ κ' Ἐκεῖνος (ποιήματα).*
Τ. ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ: *Τὸ Σεπτέμβρη μῆνα (Σονέττο).*
ΧΡ. ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ : *Ἀνατολὴ (ποίημα).*
ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΙΝΑΛΙΩΤΗ: *Στὸ Ροδινόφως (σονέττο).*
Γ. ΠΡΑΤΣΙΚΑ : *Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ* Baudelaire *(φιλ. σημείωμα).*
ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ
Σειρὰ δεύτερη

Η ΤΥΦΛΗ ΜΑΝΝΑ

Δώδεκα χρόνια ὁ μονογιὸς στὰ ξένα ταξιδεύει,
Πότε φιλεῖ μελαχρινές, πότε ξανθὲς χαϊδεύει·
Καὶ μιὰ αὐγὴ ποῦ ἐρόδιζαν γαληνεμένα οἱ κάβοι
Μονάχος κι' ἔρημος στὸ γιαλό, μαῦρο θωρεῖ καράβι...
Ρίχνει βαρκάκι, ἀνοίγεται, στὴν πρύμη του ζυγόνει,
Κυνηγημένο λὲς πουλὶ στὴν κουπαστὴ φτερόνει·
Τὸν καπετάνιο ἀποζητᾷ, μὲ ἀνήσυχα τὰ μάτια,
Καὶ βλέπει ἀγνάντια ἀκίνητη θωρώντας πρὸς τὰ πλάτια,
Μιὰ μαυροφόρ' ἀγέριν μορφὴ συγνεφιασμένη,
Χιονομαλούσα ποὺ ἔλεγες νεράϊδα γερασμένη...

«—Κυρά μου καπετάνισσα, συχώρα μου· εἶμαι ξένος,
Χρόνια καὶ χρόνια ἀπὸ νησιὰ σὲ πέλμα πλανεμένος...
Καὶ ἀπόμεινα παντέρημος ! Ἄλλοί του ποὺ ἀγαποῦνε
Τὰ ξένα καὶ ἀναργεύουνται !... Ὁ Καπετάνιος ποῦναι;»

«—Τὸν Καπετάνιο μου οἱ βυθοὶ σβύσανε ! καὶ τὸ γυιό μου
Ποιὸς ξέρει σὲ ποιὸ τρίστρατο τοῦ πελαγίσιου δρόμου
Μοῦ τὸν κρατᾶνε ἀγύριστο ! Μὲ ἀνώφελες ἐλπίδες
Φεύγει στὰ δάκρυα μου τὸ φῶς... Μήπως ἐσὺ τὸν εἶδες ;
Ὁ χωρισμός του μ' ἄπλωσε μαύρη στὴν ὄψη σκέπη,
Καὶ μόν' ὁ λογισμὸς πικρὸς μέσ' στὴν καρδιά μου βλέπει!..»

«—Πές μου σημάδια.. Τὴν εἰδὴ τοῦ γυιοῦ Σου ἱστόρησέ μου.»
«—Τὰ μάτια εἶχε τῆς θάλασσας καὶ τὸ κορμὶ τοῦ Ἀνέμου,
Ξανθὴ στὰ στήθη του εἶχ' ἐλιὰ καὶ χαϊμαλὶ καρδούλα...»
«—Στὴν ἀγκαλιά Σου δέξου με, χίλιες φορὲς μαννούλα!..»

Σμίγει τὸ δάκρυ τὸ φιλί, τὰ μάτια κλαῖν στὰ χείλη,
Τὸ φῶς τῆς φέρνουν νὰ χαρεῖ τὸ γυιὸ ποὺ ἐγλυκοφίλει.

Σπέτσες 1919 III—15

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΣΤΗΝ ΕΞΟΧΗ

Ὁ Μίχος κύταξε ἔξω. Εἶδε τὸ βράχο τὸν πελώριο, πού ἴσιος, γωνιασμένος, καὶ σχισμένος λίγο στὸ ἐπάνω μέρος, σὰ νἄχε γίνει ἀρχὴ νὰ χωριστεῖ σὲ δυό, ὑψωνότανε στὸ γαλανὸ οὐρανό. Κάτω στὰ πόδια του τρεῖς μικροὶ βράχοι, παιδιὰ τοῦ πελώριου βράχου, μικροὶ γίγαντες, εἴτανε κεῖ σὰν ἀφιμένοι ἀμεταχείριστοι ἀπὸ κάποια μάχη, ποὺ εἶχαν ἑτοιμαστεῖ.

Κείνη τὴ στιγμὴ πλῆθος κοράκια τιναχθήκανε στὸν οὐρανό, καὶ μανοιχτές, ἀκίνητες φτεροῦγες, ἀρχίσανε νὰ φεύγουνε, νὰ χάνονται. Δὲν εἶχαν ὅμως ἀκόμα σβύσει μέσα στὸ γαλανὸ χρώμα τ' οὐρανοῦ, ὅταν πάλι φανήκανε νὰ γυρίζουν πίσω, νὰ ἔρχονται ὅπως εἶχανε φύγει. Καὶ ὅταν φθάσανε στὸ βράχο ἀρχίσανε νὰ πετοῦνε γύρο του, πάνω κάτω, καὶ κοντά του κοντά νου τόσο, ποὺ φαινόντανε νὰ κατεβαίνουνε νὰ γλυστροῦν ἀπ' αὐτόν. Ἄλλοτε πάλι τιναζόντουσαν λίγο ψηλά, ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλον, σὲ ὁρισμένο ὕψος, χωρὶς οἱ φτεροῦγες τους νὰ φαίνονται ὅτι κινοῦνται, καὶ μοιάζαν ἔτσι μὲ μαῦρες φοῦσκες, μὲ παιχνίδια, ποὺ σὰν κάποιος κρυμμένος κεῖ κάπου, πετοῦσε...

Ἄκουσε κρότο στὴν πόρτα. Ὁ ἀδελφός του ἐρχότανε·

— Γιὰ ἐξοχή, γιὰ χάλια ! ἔκανε αὐτὸς πλησιάζοντας· Ἕνας βράχος ποὺ σὲ κλείνει σὰν τοῖχος φυλακῆς, φρουρίου ! Καὶ ζέστη, ζέστη !. φοῦρνος !. Μὰ τὸ Θεό, πιστεύω ὅτι ὁ βράχος, αὐτὸς ἐκεῖ, ὁ ὁλόγυμνος, ὁ ξερός, ὁ φαλακρὸς σὰν τὸ κεφάλι τοῦ Δολόπη, καθὼς ζεσταίνεται καὶ ψήνεται ἀπ' τὸν ἥλιο, ὅταν φύγει αὐτός, ἀρχίζει καὶ μᾶς παίζει μέρος ἥλιου χωρὶς φῶς καὶ λάμψη !. Νὰ ἐξοχή ! ! Σ' ἀρέσει !.. Ἄ, ὡραία, ὡραία !. Μὰ δὲ μπροῦσε νὰ μὴ σ' ἀρέσει ἐσένα !.. Ἂν καὶ δὲ μένεις ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ νἄμενες, τὸ ξέρω, ἔχεις τὸν τρόπο νὰ μὴ σὲ συνενοχωρεῖ τίποτα, οὔτε ὁ βράχος, οὔτε ἡ παλιοεξοχή ! Γέλα, γέλα ! Καλὰ ἂς εἶνε !. Σύ, ἀλήθεια, μπορεῖς νὰ γελᾶς.. Ἄσε τὰς δικαιολογίας κι' ἄ[illegible] τώρα ! Ἔχω ἀκόμα νὰ πῶ θέλω νὰ ξεσκάσω ! Λοι[illegible] ἀκούσεις ;.. Καλά, καλά ! Θὰ σοῦ πῶ λοιπόν, τώρα, γιὰ τοὺς συγκάτοικους, μ' αὐτοὺς τἄχω τώρα !. Ἄκουσε ! Ἀπὸ κάτω μιὰ παραλυτικιὰ κ' ἕνας κοντός, παχουλός, θεόκουτρος, ποῦρχεται καὶ τῆς κάνει ἔρωτα! Χάλια, χάλια, ἄστα ! Ἀπὸ πάνω πάλι, ὁ κύριος τοῦ σπιτιοῦ, ἕνας φωνακλᾶς, ἕνας ζουρλός!.. Αὐτὸς εἶνε δά, γιὰ δέσιμο !. Εἶνε κ' ἕνα κορίτσι.. Ἔ, γι' αὐτὸ δὲ μπορῶ νὰ πῶ τίποτα κακό ! Καὶ μὰ τὸ Θεό, δὲν ἔχει τίποτα κακὸ νὰ

τῆς πεῖ κανείς ! Ἴσα, ἴσα μάλιστα, αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη δροσιὰ ἐδῶ ! Ἔτσι δὲν εἶναι ;

— Μήπως τὴν ξέρω καλά ; Δὲν τὴν πρόσεξα πολύ, οὔτε τὴ θυμοῦμαι !.

— Αὐτὸ εἶνε θαύμα !

— Τί λές ;

— Τίποτα !

Ὁ Μίχος ἔστριψε τὶς πλάτες στὸν ἀδελφό του καὶ κύταξε ἔξω.

Τὰ κοράκια εἴχανε χαθεῖ κ' ἕνα μόιο ἔμενε στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου σὰ σκοπός. Χάθηκε κι' αὐτό, ἀλλὰ μὲ μιᾶς τότε, πλῆθος κοράκια τιναχθήκανε στὸν γαλανὸ οὐρανό...

Ἔφυγε ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ προχώρησε ἴσαμε τὴν πόρτα.

— Νά, νά ! Ἡ δεσποινὶς Μίνα ! τοῦ εἶπε ὁ ἀδελφός του, ποῦ εἶχε πλησιάσει στὸ παράθυρο γυρίζοντας σαὐτὸν μὲ μάτια πονηρά.

— Καὶ τί μὲ κυτάζεις ἔτσι ; τὸν ρώτησε ὁ Μίχος.

— Σὲ κυτάζω γιατὶ ξέρω πῶς σάρέσει τὸ ὡραῖο καὶ τὸ νέο !

— Ὄρεξη ἔχεις !

Μὲ μιὰ σάρπα ριχμένη στὰ μαῦρα μαλλιά της ἡ Μίνα ἤτανε στὴ μέση τοῦ κήπου. Φαινότανε κάτι νὰ ζητᾶ. Τὰ μάτια της, κάτι πρασινωπὰ φωτεινὰ μάτια, τὰ ὕψωσε στὸ παράθυρο. Ὁ μικρὸς Σύρμας τὴ χαιρέτησε.

— Μὴν εἴδατε τὸν πατέρα μου ; τὸν ρώτησε αὐτή.

— Εἶνε μαζὶ μὲ τὸν πατέρα μας ! τῆς εἶπε ὁ Μίχος προβάλοντας. Τοὺς εἶδα, ὅταν ἐρχόμουνα, νὰ φεύγουν μαζί.

— Ἄ, ὡραία ! εὐχαριστῶ !

Κύταξε γύρο σὰ νὰ ζητοῦσε ἀκόμα τὸν πατέρα της, ἔπειτα ὑψώνοντας τὰ μάτια στὸ παράθυρο :

— Θὰ πήγαιναν περίπατο ; εἶπε.

— Μάλιστα.

Πάλι κύταξε γύρο της, καὶ τὸ βλέμμα της φάνηκε νὰ θέλει νὰ σταθεῖ σ' ἕνα λουλούδι μὲ μεγάλα φύλλα ποὺ κείνη τὴ στιγμὴ ἕνα ἀπ' αὐτὰ ἔφυγε κ' ἔπεσε στὸ στενὸ χαντάκι, ποὺ ἤτανε δίπλα του.

— Σεῖς θὰ βγεῖτε ἔξω ;

— Ὄχι ! ποῦ νὰ πάω ! Καλλίτερα ἐδῶ ! ἀπήντησε ὁ μικρὸς Σύρμας.

— Μήπως σᾶς ἔχει μαγέψει αὐτὸς ὁ τρομερὸς βράχος, καθὼς τὸν πατέρα ;

— Ἄ, ὄχι !. Ἴσα, ἴσα ποὺ μοῦ φαίνεται πῶς κάθεται ἐδῶ, στὸ στομάχι μου !. Τοῦ κυρίου ὅμως ἀπ' ἐδῶ, τοῦ ἀρέσει, καθὼς λέει, πολύ !

Καὶ ὁ μικρὸς Σύρμας ἔδειξε τὸν ἀδελφό του.

— Ἔλα, ἔκανε κείνη, δὲν πιστεύω !

Ὁ Μίχος ἔσκυψε λίγο :

— Δὲ σᾶς λέει ψέμματα ! Μ' ἀρέσει, ἀλήθεια, πολύ ! Νά, πρὸ ὀλίγου μάλιστα, ποὺ παίζανε κεῖ ἕνα σωρὸ κοράκια !..

— Νὰ τώρα, κ' ἕνας ἄνθρωπος ἀπάνω !

Ὕψωσε καὶ ὁ Μίχος τὰ μάτια στὸ βράχο, ὅπου εἶδε τώρα, ἕνα μαῦρο σχῆμα ἀνθρώπου.

— Ἂν δὲ μοῦ λέγατε, ὅτι ὁ πατέρας σας πῆρε τὸν πατέρα μου μαζί του, θὰ ἔλεγα ὅτι αὐτὸς εἶνε κεῖ ἐπάνω ! Γιατὶ αὐτὸς ὅλο ἀνεβαίνει κεῖ ψηλά !. Ἂν δὲν πέσει καμμιὰ φορά !.

Ἡ κόρη μετὰ λίγα λόγια ἀκόμα, ἔφυγε.

Ὁ μικρὸς Σύρμας στράφηκε στὸν ἀδελφό του γελαστός:

— Ἔ, πῶς σοῦ φαίνεται ; τὸν ρώτησε.

— Οὐφ ! πάλι τὰ ἴδια !

Ἤτανε λίγο σκπτικός.

— Τί οὔφ !

— Ἄστα αὐτὰ πιά !.

Καὶ ἀφοῦ ἀνοιγόκλεισε ὁ Μίχος νευρικὰ τὰ δάχτυλά του :

— Γιὰ πές μου, τώρα, εἶπε, ἄφησε κατὰ μέρος τὰστεῖα! Θέλω νὰ μοῦ πεῖς ! Δὲ σοῦ φαίνεται νὰ μοιάζει πολὺ ἡ Μίνα μὲ τὴ Φούλα ;

— Βρέ ! ἔκανε αὐτὸς χτυπῶντας τὸ μέτωπό του. Κ' ἔλεγα μὲ ποιὰ μοιάζει, μὲ ποιὰ μοιάζει !. Βρὲ τὴν καϊμένη τὴ Φούλα !

Κρότος τροχῶν ἁμαξιοῦ τὸν διέκοψε. Καὶ ἀπ' τὸ παράθυρο, ποὺ σκύψανε, εἴδανε νὰ πλησιάζουν στὴν πόρτα τοῦ κήπου ἕνα ἁμαξάκι, ποὺ συρόταν ἀπὸ μιὰ γρηὰ ψηλή, κοκκαλιάρα, καὶ ποὺ μέσα βρισκότανε ξαπλωμένη μιὰ γυναίκα ἀδύνατη, νέα, κ' ἕνας ἀνθρωπάκος μὲ σταχτιὰ ρούχα, ὁ Πλούμης. Βρισκόταν αὐτὸς δίπλα στὸ ἁμαξάκι ἔχοντας τὄνα χέρι του πάνω σαὐτὸ σὰ νὰ βοηθοῦσε στύ σύρσιμο.

Καὶ καθὼς ὁ Πλούμης καὶ ἡ συνροφιά του μπήκανε μέσα στὸν κῆπο, παρουσιάστηκε πίσω, ὁ πατέρας Σύρμας βαδίζοντας σιγά, νυσταγμένα.

— Χωρὶς ἄλλο ὁ πατέρας θὰ τὸν πῆρε στὸ δρόμο ! εἶπε ὁ Περικλῆς Σύρμας στὸ Μίχο.

— Μὰ ὁ πατέρας τῆς Μίνας τί ἔγινε ; ρώτησε αὐτός.

Ἡ πιασμένη γυναίκα θἄταν ἴσαμε τριάντα χρόνων ἀδύνατη πολύ, ἀλλὰ μὲ κανονικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ πολὺ γλυκὰ μάτια. Αὐτὰ μόνε ζούσανε καὶ ζούσαν ἀπ' αὐτή. Ἡ κάθε ματιά της εἶχε γλύκα γεμάτη φλόγα !..

Ὁ Πλούμης, κοντός, παχὺς λίγο, μὲ μάτια γαλανὰ καὶ κοκκινοπρόσωπος, φαινότανε νὰ προσέχει τώρα στὴ γραμμὴ τῶν λουλουδιῶν, ποὺ ἤτανε κοντὰ στὴν εἴσοδο.

— Νάτα !. Γιὰ κύττατα !. Ἄντε, ἄντε. Κιαὐτὰ πάνοιξανε κιαὐτὰ κόκκινα! Ὅλα τώρα, ὅλα στὴ γραμμή! Ἔτσι! Μὰ τοὺς ἁγίους, αἰσθάνομαι τώρα, μιὰ εὐχαρίστηση ! Ἄ ! Μὰ δὲ μπορῶ, δὲ μπορῶ νὰ χονέψω ἄλλα χρώματα ! Ξέρω γώ ! Μὲ πειράζουν, μένοχλοῦν ! Κόκκινο καὶ πάλι κόκκινο ! Αὐτό, αὐτὸ μὲ συγκινεῖ ἔτσι μένθουσιάζει ! Ξέρω γώ ! Μὰ γιὰ κυττάτε τσῦτο δῶ ;. Ἔξοχο, ἔξοχο !... Ὁρίστε!

Καὶ τῆς προσέφερε ἕνα κατακόκκινο γαρύφαλο, ποῦχε κόψει καθὼς ἔλεγε τὸ «ἔξοχο, ἔξοχο».

Αὐτὴ τὸ πῆρε καὶ τὄφερε πρῶτα στὰ χείλια της, κ' ἔπειτα τὸ μύρισε.

Ὁ Πλούμης, ποὺ σιωπηλὸς εἶδε τὰ κινήματα τῆς παραλυτικιᾶς, ἔτριψε γρήγορα τὰ χέρια του, τἀσφιξε νευρικὰ καὶ προχώρησε ὁρμητικὰ λίγα βήματα.

— Μὰ τί ἔπαθες πάλι ; τὸν ρώτησε μὲ τὴ σιγαλὴ ἀλλὰ παράδοξα ἁρμονικιὰ φωνή της ἡ παραλυτικιά.

— Ἐγώ ;.. Τίποτα ! εἶπε αὐτὸς εὔθυμα, γυρίζοντας κα τυπῶντας μὲ τὰ δάχτυλα τὸ στῆθος του. Ἔπειτα σφίγγοντας τὶς γροθιές του μ' ἕνα κούνημα τῶν χεριῶν :

— Νὰ ἐνθουσιάστηκα ! εἶπε.

Ὁ μικρὸς ὅμιλος πέρασε καὶ χάθηκε μέσα σὲ μιὰ σειρὰ ἁμόδεντρα, ποὺ σὰν πράσινος τοῖχος κύκλωνε δέντρα καὶ λουλούδια καὶ ὅπου ἀπὸ πάνω του, πολλὲς δεντρομολόχες πρόβαλαν ἴσιες, ἴσιες καὶ καταστολισμένες μὲ τὰ σὰν βελανταφυλλιὰ χωνιὰ ἄνθη τους.

Ὁ Μίχος κατέβηκε στὸν κῆπο. Ζήτησε μέσα στὴν πρασινάδα, στὰ λουλούδια νὰ δεῖ τὴ Μίνα.

Ἡ ὁμοιότης, ποῦχε αὐτή, μ' ἕνα ἄλλο πρόσωπο, πιὸ δυνατὴ τὴν ἔβλεπε τώρα, καθὼς γύριζε ζητῶντας την. Αὐτὸ ὅμως τοῦδινε ἕνα θάρρος μκζὶ μὲ μιὰ ἐνόχληση. Εἶδε τὸν Πλούμη, τὸν πατέρα του γύρο στὸ ἁμαξάκι νὰ κάθονται καὶ νὰ φλυαροῦνε. Θέλησε νὰ πάει σὲ ἄλλο μέρος τοῦ κήπου, κυτάζοντας καὶ πάνω στὰ παράθυρα τοῦ πρώτου πατώματος, ἀλλ' ἐκεῖ συνήντησε τὸν κὺρ Δολόπη ξαπλωμένο σ' ἕνα κάθισμα κάτω ἀπὸ μιὰ πασχαλιά, μὲ τὰ πόδια τεντωμένα, ποὺ ἄφιναν ἔτσι νὰ φαίνονται οἱ πρασινωπὲς κάλτσες του.

Τὸν ἀπέφυγε καὶ ξακολούθησε νὰ τὴ ζητᾶ. Ξαφνικὰ ἡ καρδιά του χτύπησε δυνατά. Νόμισε ὅτι εἶδε τὴν ἄσπρη ἀάρπα της νὰ χαθεῖ μέσα στὴ σειρὰ τῶν χαμόδεντρων, ποὺ πάνω προβάλλανε κλῶνοι ἴσιοι δεντρομολόχας, στολισμένοι μὲ τἄνθη τους, ποὺ τοῦ φανήκανε τώρα, νὰ σαλπίζουνε τὸν ἔρωτα !..

Καὶ ὁ ἥλιος ἔδυε. Σὰ σφαίρα φωτεινὴ λαστιχένια, φευγάτη ἀπὸ παιδικὰ χέρια, κατέβαινε πίσω ἀπ' τὴ ράχη ἑνὸς βουνοῦ.

***

Ὁ Σύρμας ὁ Μίχος, ἔφυγε γιὰ τὴν πόλη. Προχωροῦσε μόνος στὸ δρόμο, ἔχοντας στὸ νοῦ του τὸ πρόσωπο καὶ κάτι λογάκια τῆς Μίνας, καὶ προσπαθῶντας νὰ μὴ βλέπει ἕν ἄλλο πρόσωπο ποὺ τοῦ παρουσιαζόταν, ἕνα πρόσωπο γλυκό, μελαχρινό, ὅμοιο, ὁμοιότατο σχεδόν, μὲ τὴν κόρη τοῦ Δολόπη καὶ μὲ τὰ ἴδια πρασινωπὰ μάτια.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὅμως τὸν ἔσυρε αὐτὸ τὸ πρόσωπο.

Κ' ἦταν αὐτὸ μιὰ κόρη γνωστή του, γνωστὴ τῆς οἰκογενείας του, ποῦχε ἀγαπήσει κάποτε, κἔτσι ἔπειτα χωρὶς λόγο τὴν εἶχε ἀφήσει.

Καὶ τὴν εἶχε δεῖ πρὸ ἡμερῶν. Εἶχε γίνει κατακόκκινη, ποὺ τὸν εἶδε, καὶ ἀπ' τὰ λόγια καὶ τὰ φερσίματά της κατάλαβε πῶς δὲν τὸν εἶχε λησμονήσει...

— Τὴν καϊμένη τὴ Φούλα ! εἶπε σιγὰ ἐπαναλαμβάνοντας χωρὶς νὰ τὸ θέλει τὰ λόγια τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὕστερα σὲ λίγο :

— Ἔτσι εἶνε ὁ κόσμος !

Κἔκανε νὰ σκεφθεῖ πάλι τὴ Μίνα, ἀλλὰ μιὰ φωνὴ τὸν ἔκανε νὰ σταθεῖ. Κάποιος τὸν φώναζε. Εἶδε τὸν Πλούμη νἔρχεται γρήγορος γιὰ νὰ τὸν προφτάσει.

— Μὰ ξέρετε πόση ὥρα πρσσπαθῶ νὰ σᾶς φτάσω ! τοῦ εἶπε αὐτὸς ἀνοίγοντας τὰ χέρια του. Καὶ σᾶς ἐφώναξα κάνα δυὸ φορές, ἀλλὰ ποὺ ἐσεῖς ! Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως ἔβαλα τὰ δυνατά μου καὶ φώναξα μ' ὅλη μου τὴ δύναμη !.. Πάτε μέσα ἔ ; Ἐγὼ πάω νὰ ψωνίσω κάτι, ἐδῶ κοντά, σ' ἕνα μαγαζάκι.. Εἶνε δῶ πιὸ πέρα, μιὰ παλιοπαράγκα πάνω στὸν πρῶτο λοφίσκο. Θὰ τὴν ἔχετε δεῖ ;.. Αὔριο θὰ ἔρθετε ;

— Ὤ, ὄχι ! ἔχω ἐργασίες !

— Μεθαύριο τότε ;

— Ἴσως !

Περπατήσανε λίγο σιωπηλοί. Αὐτὸς ξεφυσοῦσε καὶ χτυποῦσε μὲ τὰ δάχτυλα τὸ ψάθινό του καπέλο.

— Δὲ μοῦ λέτε, ἀλήθεια, ἄρχισε ἔπειτα νὰ λέει, ἤθελα νἄξερα τί θὰ λέτε γιὰ τὴν ἀγάπη, ποὺ ἔχω στὴν καϊμένη τὴν Κούλα ! Γιὰ πέτε μου ! Θὰ λέτε, ἴσως...

— Σταθῆτε ! Τί νὰ λέμε !. Ἴσα, ἴσα τὴν ξέρουμε τὴν ἱστορία σας !

— Τὴν ξέρετε ;.. Ἔ, τότε.. Μὰ πῶς τὴν ξέρετε;.. Ἀπ' τὸν ἀδελφό σας ; Ναί, μὰ ἐκεῖνος θὰ τὴν ἔμαθε ἀπ' τὸ Δολόπη, βάζω στοίχημα ! Καὶ ὁ Δολόπης, πρέπει νὰ ξέρετε, τὰ λέει ὅπως θέλει αὐτός ! Δὲν εἶνε διόλου ἔτσι !. Τὸ πιστεύετε, τὴν ἄκουσα ἀπὸ ἕναν ἐκεῖ κοντὰ γείτονα, καὶ δὲν τὴν γνώρισα γιὰ δική μου !. Ἐγὼ θὰ σᾶς τὴν πῶ, ἂν δὲ σᾶς βαρύνω!.. Ὡραία ! ἔτσι δὲ θὰ νοιώσουμε καὶ τὸ δρόμο. Νὰ μὲ λίγα λόγια :

Τὴν Κούλα τὴν ἀγαποῦσα ἀπὸ μικρὴ πολύ, ἀπ' τὸν καιρό, ποὺ μὲ κοντὰ φουστανάκια πήγαινε στὸ σχολεῖο !. Καθόμαστε στὴν ἴδια γειτονιά, ἢ καλλίτερα δίπλα. Οἱ ταράτσες μας ἤτανε ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη. Τί ὡραία ἐποχή!. Θεέ, γιατὶ νὰ περάσει !.. Κάθε βράδυ τῆς πετοῦσα κόκκινα λουλούδια !. Θὰ ξέρετε ὅτι τὸ κόκκινο συμβολίζει τὴ θερμὴ ἀγάπη ! Μάγαποῦσε κιαὐτή .. Αὐτὸ τὄξερα καλὰ καὶ καλά !., Τί εἶχε ὅμως νὰ κάνει, ποὺ μιὰ μέρα τὴν ἁρπάξανε οἱ γονεῖς της καὶ τὴν πατρέψανε !.. Πιάσανε, φίλε μου, καὶ τῆς δώσανε γιὰ σύζυγο ἕνα γέρο ἴσαμε πενηνταπέντε χρονό !. ἐνῶ αὐτὴ δὲ θἄτανε πάρα πάνω ἀπὸ τὰ δεκαέξη !.. Ναί, ναί !. Καὶ μὰ τοὺς ἁγίους ὅλους, ἔπρεπε.. ἀλλ' ἂς εἶνε !. Ἔτσι !. Ὁ γέρος αὐτὸς ὅμως, ἤτανε πλούσιος πολὺ καὶ γιαὐτὸ τῆς τὸν δώσανε ! Ἀλλὰ κι' αὐτὴ μὴ δὲν εἶχε προίκα ;.. Καὶ ἦταν αὐτὸς ἕνα γέρος παραλυμένος, ἀχρεῖος, ποὺ ὕστερα τῆς ἔκανε χίλιες δυὸ ἱστορίες μὲ δοῦλες καὶ μαγείρισες !. Δέκα χρόνια ζήσανε μαζί, δέκα χρόνια ὅταν αὐτὴ ἀρρώστησε. Καὶ τότε ὁ γέρος της τί νομίζετε, ἔκανε ; Αὐτὸ τὸ τσούταλο ;. Τὴν παράτησε καὶ πῆγε νὰ ζήσει μόνος, ἐλεύτερος !. Ἀκοῦτε !! Λένε μάλιστα, πῶς ἔχει καὶ ἐρωμένη !.. Ἂς εἶνε !. Ἐγώ, ποὺ λέτε, μόλις ἔμαθα τὴν κατάστασή της, καὶ ὅτι εἶχε μείνει χωρὶς κανένα, γιατὶ καὶ οἱ γονεῖς της εἴχανε πεθάνει, ἔτρεξα κοντά της!. Καὶ τὸ λέω !. Δὲν εἶχα πάψει ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν ἀγαπῶ ! δὲν εἶχα πάψει ! Πάντα τὴν ἀγαποῦσα !.. Καὶ μὴ δὲ μοῦ παρουσιάστηκαν γυναῖκες ;. Νά !.. Ἀλλὰ τί ; Ἐγὼ δὲν εἶχα κανένα νὰ μὲ βιάσει νὰ παντρευτῶ ! Εἴμουνα ἐλεύτερος κ' ἔκανα ὅ,τι ἡ καρδιά μου ἤθελε !. Ἔτσι, ἔτσι!..

Ὁ στρογγυλούτσικος ἄνθρωπος, ἄλλαξε τόνο καὶ χαμήλωσε τὴ φωνή :

— Καὶ νὰ σᾶς πῶ τί ἔχω πάθει τώρα ;. Δὲ βαστῶ, πρέπει νὰ τὸ πῶ κι' αὐτό !. Τὸ πιστεύετε ὅτι ἔχω γίνει κακός ;.. Ἔχω πάθει μιὰ κακία, πῶς νὰ σᾶς τὸ πῶ !. Ἔτσι μοῦ φαίνεται !. Ἀλλὰ τί μοῦ φαίνεται, ποὺ εἶμαι ! Νὰ σᾶς

ἐξηγηθῶ !. Τὸ πιστεύετε ὅτι ἔχω μιὰ εὐχαρίστηση γιὰ τὴν κατάσταση αὐτή ;... ποὺ ἔγινε ἡ Κούλα παραλυτικιὰ καὶ τὴν ἄφησε ὁ ἄντρας της... Καὶ ὅσο τὸ πολεμῶ αὐτό, κρυφὰ αἰσθάνομαι τὴ χαρὰ νὰ μὲ ἐνοχλεῖ, γιαὐτὸ ποὺ ἔγινε ! Ἔτσι τὴν βλέπω, εἶμαι κοντά της !. Δὲν ἔγινα κακός, κακός, ποὺ αἰσθάνομαι αὐτά ;,.

Εἶχανε φθάσει στὸ λόφο κοντὰ καὶ ὁ Πλούμης ἔφυγε γιὰ νἀνεβεῖ κάνω στὴν κορυφή του ποὺ ἤτανε τὸ μαγαζάκι. Καὶ ὁ Σύρμας προχώρησε πάλι μόνος, ἔχοντας στὸ νοῦ τὴν ἀγάπη τοῦ Πλούμη καὶ τὰ λόγια ποῦ τοῦχε πεῖ...

Φωνές, τραγούδια τὸν ἔκαναν νὰ πάψει τὶς σκέψεις. Ἕνα κάρρο μακρὺ περνοῦσε πέρα, μέσα στὰ χωράφια, γεμᾶτο παιδιά, ποὺ τραγουδοῦσαν ὅλα μαζί, ἕνα τραγούδι τῆς ἐποχῆς θλιβερό.

Προχώρησε χωρὶς νὰ σκέπτεται. Τὸ σκοτάδι εἶχε ἔρθει. Βαθειὰ σιωπὴ ἔπεφτε. Οἱ φωνὲς τῶν παιδιῶν ἀκουστήκανε δυνατά. Εἶδε ὅτι δὲν βάδιζε καλὰ ἐκεῖ, ὅτι ἦταν ἀνώμαλο πολὺ τὸ μέρος καὶ κατέβηκε κάτω ζητῶντας τὸν ἴδιο δρόμο, ποὺ εἶχε πάει, τὴν ἄκρη ἑνὸς ξεροποτάμου.

Μέσα στὰ χαμόκλαδα ἄκουσε θόρυβο μικρό. Κύταξε γύρο. Σιωπή. Ἕνας γρύλλος τραγουδοῦσε πιὸ πέρα. Ἀκροάστηκε κάτι ζητῶντας. Ἀκουσε τὶς φωνὲς τῶν παιδιῶν στὸ κενό, μακρυά, μακρυά, χωρὶς νὰ φθάνουν σαὐτόν, ὅπως βλέπει κανεὶς στὸν οὐρανὸ τὶς ἀκτίνες τῶν ἄστρων.

***

Μ' ὅλη τὴν ἐπιθυμία ποῦχε ὁ Μίχος νὰ βρεθεῖ πάλι γρήγορα στὸ σπίτι τοῦ Δολόπη, δὲ μπόρεσε. Πολλὰ ἐμπόδια τοῦ παρουσιαστήκανε. Γυμνάσια μεγάλα, πορεῖες τὸν κρατήσανε ἀρκετὲς ἡμέρες μακρυὰ ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ Δολόπη.

Ὅταν ἐπιτέλους, ἔμεινε ἐλεύθερος, ἔφυγε μετὰ τὸ μεσημέρι γιὰ τὴν ἐξοχή.

Σόλο τὸ δρόμο δὲν ἀπήντησε κανέναν. Ἐρημιὰ ἤτανε παντοῦ. Ὁ βράχος ὑψωνότανε στό σταχτερὸ οὐρανό.

Τὰ σπίτια ὅλα κατάκλειστα, παράθυρα πόρτες. Τὰ δέντρα ἀκίνητα ἔμεναν σὰ ναρκωμένα.

Σὲ μιὰ ἄκρη, κοντὰ στὴ σκιάδα, εἶδε τὸ ἁμαξάκι τῆς παραλυτικιᾶς.

Ὁ ἀδελφός του, στὴν τραπεζαρία, προσπαθοῦσε νὰ διαβάσει μισοκοιμισμένος. Οἱ ἄλλοι κοιμώντουσαν.

— Μὰ τί ἔγεινες ; τοῦ εἶπε ὁ ἀδελφός του καὶ σηκώθηκε.

— Ε, δὲ ξέρεις ;. Γυμνάσια καὶ γυμνάσια !. Ἐδῶ τί νέα..

— Ἐδῶ ; Μὴ ρωτᾶς !. εἶχαμε πολλά !

— Ε, Ε !. Γιὰ λέγε, λοιπόν, νὰ μάθουμε !

— Νά ! Κάποιος ἀπ' τοὺς γνωστούς μας πάει καὶ πάει !.

Ἡ καρδιὰ τοῦ Μίχου χτύπησε δυνατὰ καὶ αἰσθάνθηκε νὰ χάνει τὸ χρῶμα του. Ὁ νοῦς του, ἀφοῦ γρήγορος, σὰν ἀστραπή, ἔτρεξε στοὺς δικούς του, στοὺς γνωστούς, στάθηκε φοβισμένος σ' ἕνα γλυκὸ πρόσωπο.

— Πῶς ; Ποιός ; Πέθανε κανείς ;.

— Μάλιστα !. Ἡ παραλυτικιά .. Αὐτὴ ἡ καϊμένη σοῦ ἄφισε χρόνους !. Ναί, ναί !. Δὲν εἶδες κάτω ; Τὸ ἔχουνε σφραγισμένο τὸ σπίτι της !. Ἔχει δοῦλες κόκκινες στ πόρτα !. Πάει ἡ καϊμένη ἡ Κούλα ! Καὶ ἴσα, ἴσα τώ ποὺ τὴ συμπαθούσαμε ὅλοι, γιατὶ εἶχε μιὰ ψυχή, ποὺ σκολα βρίσκεται ! Καὶ κλάψαμε, κλάψαμε ! Ἂν ρωτᾶς γιὰ τὸν Πλούμη ; Ἄστον, ἄστον !. Πάει νὰ παλαβώσει τὴ λύπη του ! Ἤτανε δῶ σήμερα, δὲν μπορεῖ νὰ ξεκολ σει ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος !. Εἶχε πάει στὸ νεκροταφεῖο πρώ κ' ἔπειτα ἦρθε. Καὶ πιστεύω ὅτι δῶ θᾶνε ἀκόμα, μαζὺ τὸν Δολόπη, ποὺ, μὰ τὸ Θεό, τὸν περιποιεῖται περισσότε ἀπὸ ὅλους μας !.

Ὁ Σύρμας ταραγμένος καὶ μὲ κάτι νὰ τοῦ σφίγγει τ καρδιά, θυμήθηκε τὸ ἁμαξάκι, ποῦ εἶχε δεῖ κοντὰ σ σκιάδα.

— Ναί ! Θὰ τὸ λησμονήσανε καὶ τὸ ἀφίκανε ἔξω ! τ εἶπε ὁ ἀδελφός του. Ὤ, καὶ ποῦ νά 'βλεπες, ποῦ λές, π ἔκανε ὁ Πλούμης !. Φοβηθήκαμε μὴν τρελαθεῖ !. Στὸ Θ μου !. Μωρὲ ἀγάπη !. Ἄλλο πρᾶμμα !. Καὶ νὰ τὸν δ ἔχει χάσει τὸ χρῶμα του τὸ κόκκινο. Δὲν εἶνε κόκκιν πιά !. Τὸ δυστυχῆ !. Γιὰ θυμήσου ποῦ τᾶχε ὅλο μὲ τὰ κό κινα; Σὰ νὰ ζουρλαινόταν ἀπ' τὴ χαρά του !.

Ὁ Περικλῆς ὁ Σύρμας, ἀφοῦ εἶπε ἀκόμα κάτι γιὰ τ Πλούμη καὶ διηγήθηκε γιὰ τὸ τέλος τῆς παραλυτικιᾶς, πῶ εἶχε ἔρθει αὐτό, τί ἔλεγε αὐτή, ἔφυγε γιὰ νὰ πλαγιάσ ἀφίνοντας τὸν ἀδελφό του μόνο στὴν τραπεζαρία, γιὰ κάνει τὸ ἴδιο.

Ὁ Μίχος ἔμεινε ἀκίνητος γιὰ λίγο. Αἰσθανότανε λύπ λύπη καὶ μελαγχολία νὰ τὸν σφίγγουνε πολύ, πολὺ κ τοῦ ἐρχότανε καὶ νὰ κλάψει.

Ξαφνικὰ σὰ νὰ συνῆρθε θέλησε νὰ τινάξει αὐτὴ τ λύπη.

— Ε, πάει !. ὥρα της καλή !. Αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος ! Ἔλα, ἔλα !. Ἔκλεισε βιαστικά, νευρικὰ τὰ παραθυρό φυλλα καὶ ξαπλώθηκε στὸν καναπέ.

Ἡ μορφὴ τῆς Μίνας φάνηκε στὸ νοῦ του...

Πέρασε ἀρκετὴ ὥρα. Ξαφνικὰ ἕνας χάος ἔγεινε στ σκέψεις του, σὰ νὰ προχώρησε ἀφίνοντας ἄσπρο χαρ πίσω, ἐνῶ πρὶν προχωροῦσε γράφοντας. Ὁ ὕπνος τὸν εἶχ ἀγγίξει σβύνοντάς του ὅτι εἶχε στὸ νοῦ, γιὰ νὰ ἁπλώσε ἐκεῖ τὴν παράσταση τῶν ὀνείρων. Ζήτησε νὰ βρεῖ τί σκε πτόταν, τὸ βρῆκε καὶ ἄρχισε πάλι. Ἀλλ' ὁ ὕπνος πάλ ἦρθε καὶ τοῦ ἔσυρε τὸ νοῦ στὸν κόσμο τὸ δικό του.

Σὲ ὄχι ὅμως πολὺ ξύπνησε. Ὁ καιρὸς θὰ εἶχε ἀλλάξει γιατὶ ἄκουσε υὰ φύλλα τῶν δέντρων νὰ θορυβοῦνε... Στὸν ὕπνο του ἔβλεπε ὅτι βρισκότανε μόνος, κατάμονος, σ μιὰ μεγάλη αἴθουσα, μὲ τὸ λείψανο τῆς παραλυτικιᾶς, ποὺ κουνιώτανε δῶ καὶ κεῖ σὰ νὰ παίζανε μαῦτὸ ἀόρατα πνεύματα.

Σηκώθηκε καὶ ἀνοίγοντας τὸ παράθυρο κύταξε ἔξω.

Πάνω ἀπ' τὸ λόφο ἕνα σύννεφο θολό, κοκκινωπό, σ νὰ ἔκλεινε καὶ φωτιὰ μέσα του, εἶχε φανεῖ νὰ ἔρχεται.. Δυὸ κοράκια μὲ ἀνοιχτὲς φτερούγιες, ἀκίνητες, τοῦ ἑνὸς μαδημένη ἡ μιά, ἔκαναν βόλτες κάτω του μὲ κρωγμούς, δίχως ἄλλο, χαράς ! Στὸ νοῦ του ἦρθε ἡ παραλυτικιά,ἀλλὰ κείνη τὴ στιγμὴ εἶδε ἕναν ἄνθρωπο νὰ βγαίνει ἀπ' τὰ δέντρα. Ὁ Πλούμας !

Τὸν εἶδε κι αὐτὸς καὶ μὲ γρήγορο βῆμα πῆγε κάτω ἀπ' τὸ παράθυρο.

— Τἄμαθες, τἄμαθες ! τοῦ εἶπε. Ὁ Θεὸς μὲ τιμώρησε! Θυμᾶσα: τί σοῦ εἶχα πεῖ !. Γιὰ κεῖνο, ποῦ αἰσθανόμουνα ;' Καὶ νά !. Μὲ τιμώρησε !.. Πάει, πάει !..

Κ' ἔφυγε γρήγορα.

Τὰ λουλούδια, τὰ χόρτα, τὰ δέντρα κινηθήκανε δυνατὰ καὶ σὰ νὰ ἀφίσανε, ὅλα μαζί, μιὰ ζητωκραυγή.

Πνοὴ δυνατὴ ἔγεινε, σκόνη ὑψώθηκε, χαρτιά, φύλλα καὶ μιὰ ἐφημερίδα πλατειά, ἀνοιχτή, πῆγε ψηλὰ πάνω ἀπ' τὰ μικρόσωμα δέντρα, ἔπειτα μὲ ὁρμὴ τινάχτηκε ἔξω, στὸ δρόμο. Ἀστραπὴ ἔλαμψε. Σταγῶνες μεγάλες χτυποῦσανε τὰ φύλλα καὶ τὸ χαλάζι φάνηκε νὰ πηδᾶ στὸ χῶμα σὰ χυνόνταν ἄσπρες χάντρες...

Ἡ βροχὴ καὶ τὸ χαλάζι ἀρχίσανε μὲ ὁρμὴ νὰ πέφτουνε χτυπῶντας τὰ πράσινα φύλλα, τὰ λουλούδια.

Καὶ πέρα, κοντὰ στὴ σκιάδα, μόνο σὰ θλιμμένο, ἀφιμένο κεῖ ἔρημο τὸ ἁμαξάκι τῆς παραλυτικιᾶς βρεχότανε, βρεχόταν ἀπ' τὴ δυνατὴ βροχή !.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΙΡΑ

Τὸ ἀπόγιομα ὅλο ἔβρεχε. Ἤτανε μιὰ βροχὴ δυνοτή, σὰ πρωτοβρόχι. Ὄξω στὴν αὐλὴ θᾶτανε κάποιο κομμάτι τενεκὲς γιατὶ τὸ νερὸ ποῦ ἔπεφτε ἀπὸ τὰ κεραμύδια, ἄφινε ἕνα μονότονο καὶ ἀτέλειωτο τίν-τίν.

Ἡ Καίτη ἄνοιξε τὸ παράθυρο τῆς σάλας ποῦβλεπε στὸ δρόμο. Τὸ νερὸ ἔτρεχε θολωμένο καὶ δυὸ ὀμπρέλλες τραβοῦσανε βιαστικὲς τὸ πεζοδρόμιο. Μέσα ἀπὸ τἄλλο δωμάτιο φτάνανε τὰ βογγητά τῆς μητέρας. Ἀπὸ τὸ πρωΐ ἤτανε ἀδιάθετη, καὶ τἀπομεσήμερο ἔπεσε γιὰ καλὰ στὸ κρεββάτι. Ὕστερα ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ κλαψάρικη, καὶ σὰ μικροῦ παιδιοῦ.

—Ἄρχισε, πάλι, μονολόγησε σὰ πνιγμένη ἀπὸ τὴ στεναχώρια ἡ Καίτη.

Ἤρθε στὸ δωμάτιο καὶ πῆρε ἕνα ποτῆρι. Φοβερὲς σκέψες χορεύανε ἕνα δαιμονισμένο χορὸ μέσα στὸ κεφάλι της, ἐνῶ ἔβαζε τὶς βεντοῦζες στὴ μάνα. Κάποια δάκρυα ἀνεμπόδιστα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια της. Καὶ μέσα στὸ ἀνακάτεμα τοῦ κεφαλιοῦ της ξεχώριζε μ' ἐπιμονὴ τὸ χθεσινοβραδυνὸ της ὄνειρο κρυερὸ τώρα, μὰ τὴν ὥρα ποῦ τὄβλεπε παράξενα γλυκὸ καὶ ποῦ τὴ συντάραζε.

Ἤτανε ἕνα χέρι ποῦ βαστοῦσε τὸ δικό της σᾶ νάθελε κάπου πάνω στὸ λόφο νὰ τὴν ὁδηγήσει. Καὶ στὸ δρόμο ποῦ πηγαίνανε μαζύ εἶδε τὸ χέρι νὰ ἤτανε κάποιου νέου παπᾶ ποῦ ὁ ἀέρας φυσοῦσε τὰ ὁλόμαυρα ῥάσσα του.

Τώρα τὸ ὄνειρο τῆς εἶχε γίνει ἐφιάλτης, κι' ἡ βραδυνὴ εὐτυχία του τὴ γιόμιζε μὲ μιὰ ἀόριστη τύψη καὶ ἀνησυχία.

Κάποια ἀκτῖνα ἥλιου φάνηκε νὰ πέρασε ἀπὸ τὴ ριχτὴ βροχὴ κ' ἔκανε τὶς σταγόνες νὰ πέφτουνε σὰν ἀσημένιες λωστὲς ποῦ χαλούσανε στὶς πλάκες τῆς αὐλῆς. Ἕνα μεγάλο σύννεφο κρεμότανε ἀκόμα πάνω ἀπὸ τὰ μακρινὰ σπίτια μὰ σιγὰ, σιγὰ χάθηκε κι' ἄφησε τὸν ἥλιο ἐλεύθερο νὰ μπαίνει μέσ' ἀπὸ τὸ τζάμι, ν' ἁπλώνεται πάνω στὸ κρεββάτι τῆς ἄρρωστης, καὶ νὰ πέφτει στὸ πρόσωπό της. Τῆς ἔδινε ἕνα γέλιο γεμάτο εἰρωνεία.

— Πῶς γελᾶτε ἔτσι ; τῆς εἶπε.

Ἡ ἄρρωστη γέλασε ἕνα ξερὸ γέλιο.

— Δὲ γελοῦσα καθόλου εἶπε. Πῶς σοῦ φάνηκε ;

— Θᾶτανε ὁ ἥλιος. Ποιὸς τοῦπε νἄρθει κ' αὐτὸς !

Θέλησε νὰ τραβήξει τὴ κουρτίνα τοῦ παραθυριοῦ γιατὶ ὁ ἥλιος ποῦ ἔπεφτε χαρούμενος μέσα, τῆς ἔκανε κακό.

— Τὸν ἥλιο θὰ μοῦ διώξεις ; φώναξε ἡ ἄρρωστη.

— Ναί, δὲν τὸ σκέφθηκα.... Τόχε πεῖ κ' ὁ γιατρός. Μὰ γιὰ μένα δὲν εἶναι τὸ ἴδιο τώρα...

Ἄφησε τὸ δωμάτιο καὶ τράβηξε πάλι στὴ σάλα.

Ἀπὸ τὸ ἀπέναντι σπίτι ἐρχότανε δυνατὰ γέλια καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ πιάνου.

— Κι' αὐτὸ τὸ πιάνο δὲν ἔπαψε ἀπὸ τόση ὥρα, εἶπε. Σὰ νὰ τόχουνε κουρδισμένο γιὰ νὰ χτυπᾶ ἔτσι.

Καὶ κείνη χαίρεται τὴ ζωή της, ὅλο γελᾶ.

Ὅλος ὁ δρόμος γεμίζει ἀπὸ τὰ γέλια της. Τώρα δὲν τὴ μισῶ, μὰ πρῶτα τὴν ἀγαποῦσα. Καὶ ὅμως, ὄχι, τίποτα γὼ ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ μποροῦσα νὰ κάνω γιὰ νὰ ἔχω τὸ γέλιο της. Τὸ κλέβω τὸ γέλιο αὐτό, μὰ θὰ μὲ σκότωνε ἂν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ δικό μου στόμα.

Τὰ γέλια καὶ οἱ φωνὲς ἀπό τὸ ἀπέναντι παράθυρο ἀκουότανε πιὸ δυνατὰ καὶ πιὸ χαρούμενα τώρα.

Ἡ Καίτη σηκώθηκε ἀπὸ κεῖ Ἡ φωτογραφία τῆς φιλενάδας της τῆς γελοῦσε πάνω ἀπὸ ἕνα τραπεζάκι. Τὴν ἔπιασε στὰ χέρια της.

— Παντοῦ σὺ γελᾶς, τῆς μίλησε. Μέσα ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ μέσα ἀπό τὸ κάδρο σου. Ἔμαθες πιὸ λίγα γράμματα ἀπὸ μένα, μὰ ξέρεις καλλίτερα τὴ ζωή. Μπορῶ νὰ πῶ πῶς δὲν εἶσαι καθόλου ὤμορφη, μὰ ὅλοι σένα προσέχουνε. Εἶσαι ὁ νικητὴς τῆς ζωῆς, ἐνῶ γὼ κατασκοπεύω τώρα τὴν εὐτυχία σου.

Πέταξε μὲ πεῖσμα τὴ φωτογραφία στὸ χαλί, μὰ κι' ἀπὸ κεῖ εἶδε τὸ αἰώνια γελαστὸ μάτι της νὰ τὴν χαϊδεύει.

— Εἶσαι ἀνώτερη ἀπὸ μένα γιατὶ μὲ πληρώνεις μὲ τὸ γέλιο σου, ἔκανε στὴν εἰκόνα.

Ἄρχισε νὰ συλλογίζεται : «Ἔπρεπε νἄχει ἔρθει τώρα. Σήμερα μοῦ φαίνεται θᾶχα τὸ θάρρος. Πρέπει νὰ τοῦ τὰ πῶ. Εἶναι τώρα δυὸ χρόνια. Ὅλη ἡ ζωή μου. Τὰ γέλια τῆς φιληνάδας μου ἀπὸ τὴ φωτογραφία καὶ ἀπὸ τὸ παράθυρο μοῦ φανερώνουνε τὴ ζωή. Αὐτὴ τὴ στιγμή, ναί, θᾶχα ὅλο τὸ θάρρος νὰ τοῦ τὸ φανερώσω. Ποιὸς ξέρει ἂν ἄλλοτε θᾶχω τὴ δύναμη αὐτή !

Τὸ κουδοῦνι τῆς ξώπορτας ἀκούστηκε σὲ μιὰ στιγμή. Σηκώθηκε ἀλλιώτικη ν' ἀνοίξει. Ἀπὸ τὸ ἀπέναντι παράθυρο, ἀνοιγμένο, βγήκανε οἱ φωνές.

— Εἶναι ἄρρωστη ἡ μητέρα της. Ζήτησε της συγνώμη. Ἔλα, Ἔλα ἔχομε διασκέδαση.

Ἡ Καίτη σταμάτησε στὴ μέση τῆς σάλας.

.....Κι' ἡ πόρτα τοῦ ἀπέναντι σπιτιοῦ ἄφησε ἕνα τρίξιμο κ'ἕνα κρότο σᾶν νἄνοιξε καὶ νἄκλεισε πάλι...

ΑΡΤΕΜΙΣ ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΚΟΥΡΣΑΡΟΣ

Ἐκεῖ μακριὰ στὴ μύτη τοῦ θαλασσοχτύπητου ἀκρωτηριοῦ, ὅπου ἀγώνα βροντερὸ κι' ἀτελείωτο ἔχουν οἱ ἄφροι καὶ τὰ κύματα σπάνοντας πελώρια στοὺς βράχους, χαλάσματα πιὰ σήμερα μονάχα καὶ συντρίμια βρίσκεται μεγαλόπρεπος ὁ τάφος σου Κουρσάρε. Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ γνωρίσει τώρα, τὰ ρεποθέμελα βλέπωντας ἐκεῖνα, πῶς ἄλλη φορὰ μνῆμα ἐκεῖ πέρα στέκουνταν μαρμαρόχρυσο, πῦργος ὁλόκληρος, ποὺ γιὰ σένα τὸν ἔστησε ὁ ἀδερφός σου, τοῦ Μεγάλου Σουλτάνου ὁ Βεζύρης, βουληθέντας νὰ σὲ τιμήσει σὰν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του καὶ σένα.

Παράξενη ἀλήθεια ἡ τύχη σου Κουρσάρε, τέτοια ν' ἀξιωθεῖς τιμὴ πρωτάκουστη ἐσὺ ὁ φτωχὸς δρομέας τῶν πελάγων, ὁ χριστιανός, ἀπὸ τὸν πάμπλουτο Βεζύρη τοῦ Μεγάλου Σουλτάνου τοῦ Ἰσλὰμ ἐκεῖνο τὸν πιστὸ τὸ διαλεγμένο.

Σὲ κρυφὴ ἐρημικιὰ κάποια παραλία τῆς Ἀνατολῆς, μοσκομύριστη ἀπὸ τὰ πεῦκα, χτυπημένο ἀπὸ τὸν πελαγήσιο ἀέρα, ξεχωριστὸ εἶχε χτισμένο κονάκι ὁ Βεζύρης γιὰ τὴ μονάκριβή του τὴ θυγατέρα. Ἐκεῖ πέρα εἶχε στοχαστεῖ νὰ κρύψει πιὸ ἀνίδωτη παρὰ στῶν χαρεμιῶν τὰ κρύφια, τὴν πανώρια του κόρη ἔτσι ποῦ μάτι ἀντρικὸ νὰ μὴν δυνηθεῖ νὰ μαντέψει τὶς ἀπάρθενες ὀμορφιὲς ποὺ σκέπαζε ὁ κλειστὸς φερετζές, οὔτε τὸ μετάξι τῶν μαλιῶν ποῦ ἔκρυφτε τὸ λευκὸ γιασεμάκι. Ἀθώρητο ἤθελε νὰ φυλάξει τὸ ἀγγελικὸ πλᾶσμα, ὡς ὅτου ἡ λαχταρισμένη νᾶφτανε μέρα ποὺ ὁ εὐτυχισμένος πατέρας δοῦλος πιστὸς κι' ἀφοσιωμένος θὰ μποροῦσε νὰ χαρίσει, σὰν τὸ λουλοῦδι τὸ πρωτόφαντο, τὸ μεγαλωμένο, στὶς μύριες μέσα περιποίησες τῆς σέρρας, τὸ νέο του κορίτσι στὸ χαρέμι τοῦ Μεγάλου Σουλτάνου.

Μυστικὸ κατατόπι τὸ παλάτι αὐτό, στὸ φροντιστικὸ γνωστὸ μόναχα πατέρα καὶ τοὺς ἀράπηδες δούλους ποὺ τὸ φύλαγαν. Πῶς ὅμως ἀθώρητο μποροῦσε νὰ μείνει κι' ἀπὸ σένα δρομέα ἀκούραστε τῶν πελάγων, ποὺ οὔτε κῦμα οὔτε περιγιάλι μποροῦσε τίποτε νὰ σοῦ κρύψει ;

Παραμονεύοντας πίσω ἀπ' τοὺς κάβους τὰ καράβια, ὀργώνοντας τὶς θάλασσες μάτιασες τὸ κονάκι κι' ἕνα ἀπόβραδο λοξεύοντας ἐπικίνδυνα πέρασες μὲ τὴ φοῦστα σου σύρριζα ἀπ' τ' ἀκρωτῆρι, Εὐτυχισμένε ! Μπόρεσες ν' ἀντικρίσεις τὸ πανώριο κορίτσι νὰ παίζει μὲ τὶς σκλάβες του στὸ μπαξὲ μέσα τὸν πάμπλουτο τὸ φυτεμένο μὲ ὅλων τῶν λογιῶν τὰ δέντρα καὶ τ' ἄνθια ποὺ μεγάλωναν σὲ κάθε χώρα τοῦ Σουλτανικοῦ βασίλειου !

Χαρὰ σὲ σένα ποῦ μάντεψες τὶς παρθενικὲς γραμμὲς τοῦ λιμπισμένου κορμιοῦ στὸ ἀσυλλόγιστο ἀπάνω τρέξιμο κι' ἄκουσες τὸ κρυσταλένιο γέλιο ν' ἀντηχάει σὰν καθαροφλοίσβιστο τρέξιμο πηγῆς..

Πῶς ὁ ἔρωτας νὰ μὴ σοῦ κάψει τὰ σπλάχνα σου ! Νύχτες πολλὲς ξακολούθησες νὰ περνᾷς ἀπὸ κεῖθε μὲ τὴ φοῦστα σου σκοτεινὴ σὰν τὸ βροχερὸ μαῦρο σύννεφο. Βουλή τολμηρὴ κλωθογύριζες στὸ νοῦ σου καὶ ἕνα μεσονύχτι χυμῶντας μὲ τοὺς συντρόφους σου στὸ παλάτι, ἅρπαξες τὴ πανόμορφη κόρη καὶ μισολιγοθύμιστη τὴν ἔφερες στὸ πλεούμενό σου.

Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ ζωγραφίσει τὸ θυμὸ καὶ τὴ μάνητα τοῦ Βεζύρη στὸ ἄκουσμα τῆς κακιᾶς εἴδησις. Μὲ τὰ χέρια του σκότωσε τοὺς σκλάβους ποὺ τρέμοντας τοῦ τὴν ἔφεραν καὶ κατακόκκινος διάταξε τὴν ἀρμάδα νὰ σὲ κυνηγήσει καὶ νὰ σ' ἀφανίσει δύστυχε.

Ὅταν τὴν ἄλλη μέρα φύσησε πρίμος ἀέρας ξεκίνησαν οἱ φρεγάττες καὶ οἱ κορβέττες νὰ σὲ συναπαντήσουν.

Μὲ προδοσιὰ χριστιανική, ἐνάντια σὲ σένα τὸ χριστιανὸ ἀνακάλυψε ὁ καπουτὰν Πασᾶς τὸ λημέρι σου κι' ἕνα βραδυνὸ ἐνῶ ὁ ἥλιος στάλαζε αἱματωμένες ματιὲς ἀπάνω στὸ διάπλατο πέλαγο, σοῦστησε μπλόκο, ἔξω ἀπ' τὸ λιμανάκι, τοῦ ἐρημονησιοῦ σου. Ἀναγκάστηκες νὰ δεχτεῖς τὴ μάχη μόνος ἐνάντια στὴν ἀρμάδα καὶ νικήθηκες Κουρσάρε. Ὅμως ὁ θάνατος δὲν ἤρθε κακότυχε νὰ σὲ πάρει ἀπάνω στὸν πόλεμο. Πιάστηκες σκλάβος τὴν ἴδια στιγμὴ ποῦ γυρνοῦσες τὸ χαντζάρι ἀπάνω σου γιὰ νὰ βάλεις τέλος στὴ ζωή σου.

Δεμένος σύρθηκες μπρὸς στὸ Βεζύρη καὶ κρεμάλα στάθηκε ἡ καταδίκη σου. Ἐκεῖ στὴ μύτη τοῦ πευκομύριστου ἀκρωτηριοῦ ἐκτέλεσες τὴν ποινή σου. Ὁ Βεζύρης τὴ στερνὴ στιγμὴ βγάζοντας τὸ κεφάλι ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ κονακιοῦ σὲ εἶδε νὰ σπαρταρᾶς ἀπάνω στὸ φοβερὸ ξύλο. Εὐχαριστήθηκε ποῦ εἶχε πετύχει ἡ ἐκδίκησή του.

Ναί μὰ κι' ἡ δική του δὲν ἄργησε ἡ τιμωρία. Ὅταν σὲ λίγο ἦρθε νὰ ἰδεῖ τὸ νεκρό σου κορμὶ κι' ἄνοιξε νὰ κοιτάξει τὸ πλατύ σου στῆθος, σὲ γνώρισε Κουρσάρε. Εἶδε ἀπάνω σου τ' ἀνεξάλειπτα σημάδια ποὺ τὰ γνώριζε καὶ ποὺ ἡ μάννα σας τὰ εἶχε χαράξει μὲ τὸ καμμένο σίδερο στὸ κορμί σου ἐσένα τὸ μικρὸ ἀδερφό του καὶ σ' ἐκεῖνον τὸν ἴδιο μικρὸ παιδὶ λίγο πρὶν τὸν πάρουν οἱ γενίτσαροι μὲ τὸ παιδομάζωμα νὰ τὸν τουρκέψουν. Ἴσως νὰ συναντιώσαστον μιὰ μέρα καὶ γνωριζόσαστον. Ἔχει τόσες ἀλλαγὲς ἡ ἀνθρώπινη τύχη !

Ἀναφυλλητὰ ξεσήκωσαν τὸ στῆθος του καὶ τὰ μακρυά του γένεια ποτίστηκαν στὰ δάκρυα. . . . . .

Γι' αὐτὸ χρυσοστόλιστο καὶ μαρμαροπελέκητο μνῆμα στὸν τόπο αὐτὸ σοῦστησε δύστυχε, βουληθέντας, σὰν τὸ ἴδιο ἑαυτό του νὰ σὲ τιμήσει. Ἀργοπόρα κι' ἀνώφελη φροντίδα...

Ποιὸς σήμερα θωρῶντας τὰ ρεποθέμελα θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ πῶς ἐκεῖ βρίσκουνταν τὸ πλούσιο μνῆμα σου δρομέα τῶν πελάγων. Τὴ μέρα ἐκεῖ ξαποσταίνουν τὸ πεταγμά τους οἱ γλάροι καὶ τὰ θαλασσοπούλια, ὅμως τὴ νύχτα τρομάρα ! Κρότος ἀκούεται φοβερὸς κι' ἀπ' τὶς σχισμάδες τῆς γῆς προβέλνουν ἄγριοι οἱ σκλάβοι ἀράπηδες πού φύλαγαν τὸ μαρμαρόχτιστο τάφο. Στὴ γεμάτη μέσα φεγγαρολουσιὰ τοὺς βλέπει ὅποιος τολμήσει νὰ περάσει.

Ἀμίλητοι ὅλη τὴ νύχτα φυλάγουν μὲ τὰ γυμνὰ σπαθιὰ στοὺς ὤμους.

Ἀκίνητοι σὰν πετρωμένοι στέκουν. Ἡ μαύρη τους σκιὰ πέφτει ἀπάνω στοὺς βράχους. Ξαπλώνεται μὲ τὸ γύρισμα τοῦ φεγγαριοῦ ἀπάνω στὴ θάλασσα καὶ κατόπι σὰν πηχτὸ μαῦρο σκέπασμα ἀγκαλιάζει καὶ πνίγει τὶς χρονοφάγωτες πέτρες καὶ τὰ γκρεμισμένα θεμέλια.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

ΑΝΟΙΞΗ...

Γελάσαν οἱ καημοί μου στὸν ἥλιο ξαπλωμένοι
τοῦ Μαρτιοῦ
οἱ λογισμοί μου δρόσισαν στὴ χλόη κυλισμένοι
ἡ νέα τοῦ λειβαδιοῦ.
Καὶ στὸ ποτάμι ποὺ κυλᾷ χειμωνικῆς μιᾶς σκέψης
ἡ πέτρα ἔχει πλυθεῖ
σὰ δεντρί, τῆς Νιότης μου τὄνειρο, ἐμπρός ! νἀντριέψῃς,
ἀνθίσῃς καὶ νὰ μυρωθῇς !...
Ὁ Μάης νὰ σὲ βρῇ ἀγκαλιὰ μὲ τῶν πουλιῶν τὰ ταίρια,
τὰ γέλοια τῶν ἀνθῶν,
ἐρωτικὰ μυνήματα στέλνωντας πρὸς τἀστέρια
τὲ τὶς χαρὲς τῶν μελτεμιῶν.....

ΕΣΥ Κ' ΕΚΕΙΝΟΣ...

—Ἐσύ : μπουκέτο ἀπὸ βιολέττες...
Βιολιοῦ τραγοῦδι τἄρωμά τους
μενεξελύ, σκυφτὸ σὲ φύλλα
κλωνιοῦ : κ' Ἐκεῖνος...
Καὶ μὲς στῆς φύλλινης καρδιᾶς τους
τὰ χνούδια χάδια, κεντηθῆκαν
οἱ νότες του μὲ ἀνθένια ρίγη
καὶ μὲ φιλιά....
Κι ὅλα μαζὺ—χνούδια καὶ φύλλα,
φιλιά, βιολέττες τραγουδιοῦ—
δετὰ μὲ ρόδινο μετάξι
μὲς στὸ νερὸ τἀνθογυαλιοῦ.
(Παρθένο τῆς πηγῆς νερὸ
κλεμένο ἀπὸ τῆς ξωτικιᾶς
τὴ στάμνα —μὴν τὸ πῆτε !...—
τοῦ ἄνθινου Πάσχα τὸ πουρνό.)
Καὶ τὸ ἀνθογυάλι ζαφειρένιο...
Γύρω τριγύρω σκαλισμένες
σφιχταγγαλιὲς χεριῶν παρθένων,
χεριῶν μελλόμενων. Κι' ἀκόμα
γλυπτὰ σὰ χαϊδοτυλιγμένα
φιλιὰ ἀπ' ὀνείρατα καὶ θάμπη
κάποιων ματιῶν. Καὶ λάγνα χάδια
χάρης ξανθῆς ἀπὸ τὴν κόμη
—κρυψώνας τὄνειρου—τῆς Φρύνης..
Καὶ τὸ ζαφείρινο ἀνθογυάλι
—δροσιᾶς παλάτι— μὲ τὰ φύλλα
καὶ τὶς ἐκστατικὲς βιολέττες
—Ἐσὺ κ' ἐκεῖνος, μὲ τὰ ρόδα
τοῦ μεταξόλογου δεμένοι,..—
τὸ λυρικὸ ἀνθογυάλι δῶρο
τοῦ ρήγα Ἡλιοῦ . . . .

Πόλη 1919 Δ. Ν. ΚΟΥΤΑΛΙΑΝΟΣ

ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ

δὲν θὰ κυκλοφορήσει τὴν 1 Ἰουνίου ποῦ πρέπει μὰ στῆς 15, δυὸ νούμερα δηλ. μαζὶ μὲ περισσότερες σελίδες· στὸ μέτρο αὐτὸ ἴσως καταφεύγουμε καμμιὰ φορὰ στοὺς μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ σὰ δυσκολευόμαστε νὰ παρουσιάζουμε τὸν «Βωμὸ» κάθε δεκαπέντε. Ἡ τιμή του μένει ἡ ἴδια ἂν καὶ ἡ σελίδες θαὐξήσουν.

Ἡ συνεργασία τοῦ Πορφύρα καὶ τοῦ Βλαχογιάννη ἔμεινε γιὰ τὸ ἐρχόμενο ὅπου θἀρχίσουμε καὶ καινούργιο διήγημα τοῦ Βουτυρᾶ «Τὸ κοριτσάκι μὲ τὰ κόκκινα».

ΟΙ ΑΘΛΙΟΙ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἔδυε ὁ ἥλιος κατακόκκινος.

Ὁ Βαγγέλης καθότανε μὲ τὸ ντουφέκι του στὸ ξάγγαντο, πάνω ἀπὸ τὸ χωριό, στὰ ριζὰ τοῦ κυπαρισιοῦ. Τὸ σαγώνι του κρεμμότανε λοξά, σὰ μιὰ καταπαχτὴ ποῦ τῆς λείπει ὁ ἕνας ρεζές, δείχνοντας δυὸ σειρὲς ἄσπρα σουβλερὰ δόντια. Τὰ μάτια του φαινόντουσαν σὰ γεμᾶτα αἷμα καὶ λάμπανε ἀπὸ ἕνα ἄγριο θρίαμβο ! Κύτταζε τὸ χωριὸ σὰ νὰ τὸ εἶχε καταχτήση !

Ἡ Μαρουδιὰ περνοῦσε βιαστικὴ ἀπὸ τὸ ψηλότερο δρόμο καὶ φαινότανε ἡ σιλουέτα της μέσα στὴ δύση σὰ μαῦρος δαίμονας μέσα στὶς φλόγες. Ὁ ἴσκιος της ἄπλωνε μακραίνοντας κ' ἔζωσε τὸ χωριό.

Πίσω ἀπὸ μιὰν ἀγριομεσπιλιὰ ἔβγαινε ἕνα φειδίσιο σφίριγμα. Ἤτανε ἡ Βασίλενα ἡ μαμμή κ' ἔδινε σὲ μιὰ γυναῖκα μυστικὲς παραγγελιὲς πῶς νὰ κάνῃ γιὰ ν' ἀπορίξῃ τὸ παιδὶ ἀπὸ τὰ σπλάχνα της.

Χαμηλότερα ἀκούστη κλάμα μωροῦ,καὶ κάμποσα παιδιὰ χυμίξανε ἀπὸ τὸ πλαγινὸ στρατὶ φεύγωντας τρομαγμένα. Βέβαια... ὁ Θανάσης ὁ Πηγαδᾶς περνοῦσε !

Ὁ παπᾶ-Μιχάλης ἐρχότανε καταλασπομένος νὰ ἐσπερίση. Μουρμουροῦσε τὸ «προημιακὸ» κ' ἔμπαινε στὴν ἐκκλησία μὲ τὶς λάσπες τοῦ ἀδικοκερδισμένου περβολιοῦ, νὰ ὑμνήση τὸν Ἅγιο, χωρὶς ράσο καὶ καλυμαύχι· μὲ τὸ ἕνα παντζάκι τραβηγμένο ὥς τὸ γόνα !

Νά καὶ ἡ ἄκακη ἡ γρηὰ Ζαφείραινα ! Περπατοῦσε σκύβοντας καθ' ἕνα δυὸ βήματα καὶ μάζευε μαλλί. Τρεῖς τρίχες ἀπ' ἐδῶ,μιὰ ντοῦφα ἀπ' ἐκεῖ· φούντοσε πάλι τὴ ρόκκα. Εἰκῶνα τῆς ἀσκλάβωτης ψυχῆς ποῦ μαζεύη τὴ χαρά. «Τρεῖς τρίχες ἀπ' ἐδῶ.... μιὰ ντοῦφα ἀπ' ἐκεῖ !...»

. . . . . .

3

Ὁ Γιώργης κάθησε στὸν ἴσκιο μιᾶς ἀγριαχλαδιᾶς κι' ἀνάπνεε βαθειά. Αἰσθάνονταν νὰ βρίσκεται στὸ φυσικό του περιβάλλον, μὰ ἡ ἀγριαχλαδιὰ καλοριζωμένη στὸ βουνό, τοῦ θύμισε τὸ δικό του ξερρίζωμα καὶ μελαγχόλησε.

— Γεννήθηκα ἐδῶ κι' αὐτὰ τὰ βουνὰ κλείανε τὸν κόσμο μου.... κι' ἄνοιγε τὰ μπράτσα γιὰ ν' ἀγκαλιάση τὸ πλῆθος τῶν γνώριμων πραγμάτων.

Σὲ λίγο, χαμηλότερα, στὴ στράτα, πέρασε ὁ Θανάσης ὁ Πηγαδᾶς σπρόχνοντας ἕνα παλληκάρι δεμένο πισάγκωνα. Λίγα βήματα πίσω του, ἀκολουθοῦσε ἡ Μαρουδιά.

Ὁ ἀγραφύλακας εἶδε τὸ Γιώργη καὶ τοῦπε γεμάτος κακία :

— Ἄχ ! μωρέ !.... καὶ νά 'δινε ὁ Θεὸς νὰ μέρευε ἄξαφνα ἡ ἀγριαχλαδιὰ καὶ νὰ οὐρμάζανε τ' ἀχλάδια της... πῶς θὰ σὲ ζευγάρωνα μὲ τούτονα ἴδῶ ! ;.....

Κ' ἡ Μαρουδιὰ τύλιξε μὲ τὴ φθονερή της ματιὰ ὁλάκερο τὸν πρασινόκοσμο καὶ μουρμούρισε :

— Νά 'δινε ὁ Θεὸς... οὔλα ν'ἀγριέψουν καὶ νὰ ξεραθοῦν σύρριζα....!

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κ' εἶδε νὰ ἔρχεται πλῆθος. Ὁ ἀδελφός του ἔτρεχε μπροστὰ καὶ τόνε βλαστημοῦσε χειρονομῶντας. Ἀκολουθοῦσε ἡ Χήρα. Τὸ Κατερινιό. Ἡ μάννα του καὶ πλῆθος κόσμος. Ἡ συφοριασμένη αἰσθάνονταν τὴν ἀνάγκη ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα ποῦ τὸ πρωτῶπε, τὴ συφορά της κ' ἦταν ὅλοι τους ἀγαναχτισμένοι ποῦ τὸν ἀναζητούσανε πολὺ ὥρα καὶ δὲν τόνε βρίσκανε.

Ὁ Γιώργης στεκότανε σὰ φτέστης. Οἱ κλαμένες ἐρωτήσεις τῆς Χήρας περάσανε πάνω του βιαστικὲς σὰ μπόρα. Πέρασε μιὰ στιγμὴ ν' ἀπαντήσῃ, σὰ νὰ χρειαζότανε ν' ἀναθυμηθῆ τί ἤξερε, καὶ μουρμούρισε «Δὲ ξέρω.... ὁ νοματάρχης μοῦ τῶπε....»

— Ἄχ! ὁ νοματάρχης τὸ ξέρει!;....

κι' ἄρχισε νὰ τρέχῃ, ἀκλουθῶντας την οἱ ἄλλοι.

— Θεέ μου! ἀκόμη μοῦ μένει στὸ δάχτυλό μου ἡ ἀρραβῶνα!.... ἀκόμη εἶμαι δεμένος μ' αὐτὴ τὴ συφορά!.... κι' ἀκλούθησε ἀπὸ σιμά.

Μπαίνοντας στὸ χωριό,.... νὰ κ' ἡ Μαρίνα κατεβαίνοντας ἀπὸ τ' ἀμπέλι ποῦ εἶχε πάει πρωΐ. Ἡ ξαφνικὴ εἴδηση τὴ σάστισε. Περάσανε στιγμὲς γιὰ νὰ δείξῃ πῶς κατάλαβε ἡ ψυχὴ τὴ συφορά, καὶ νὰ ξεσπάσῃ τὸν πόνο της σὲ λόγια καὶ δάκρυα ἀπαρηγόρητα.

Ὁ νωματάρχης δὲν ἤτανε στὸ χωριό. Εἶχε φύγει κ' οἱ συφοριασμένοι στραφήκανε πάλι στὸ Γιώργη ῥωτῶντάς τον!....

— Δὲ ξέρω!... δὲ ξέρω!... νὰ!... μοῦ 'δωσε αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι....

Καὶ τὸ τανοῦσε πότε στὴ Μαρίνα πότε στὴ μάννα πότε στὴν ἀδερφή· μὰ κανένα χέρι δὲν ἄπλωνε νὰ τὸ πάρῃ.

Στὸ σπίτι τῆς Χήρας καὶ τοῦ Παπᾶ-Μιχάλη· καὶ στὴ στράτα μεταξὺ τῶ δυὸ σπιτιῶ, μυρμήκαζε πλῆθος συμπονετικῶν ἀνθρώπων. Ἤρθε κι' ὁ Παπᾶς ἥσυχος ἀσυγκίνητος μὲ παρηγοριὰ βγαλμένη ἀπὸ τὴ Γραφή, κι' ὅταν μιὰ στιγμὴ θυμήθη πῶς ἀπὸ δικό του ἔγκλημα ἐφυλακίστη ἀθῷος, μίλησε καὶ γιὰ π ε π ρ ω μ έ ν ο!

Ἄξαφνα, ψιλὰ στὴ στράτα ἀκούστη ἕνα παράξενο, συρτό, γελοῖο κλάϊμα! κι' ἀνέφανε τρεχτὴ ἡ γρηὰ Ζαφείραινα φωνάζοντας σ' ἕνα στεγνὸ κλάϊμα:

— Συφορά μου! τί 'νε τοῦτο ποῦ 'παθα!... Τίνε τοῦτο ποῦ μοῦ 'κανε ὁ Στραβομάσελας τώρα στὰ γερατειά μου!... Ποῦ εἶσαι παπᾶ.... βάλε τὸ πετροχείλι σου νὰ στὸ ξαγορευτῶ... καὶ βάλ 'μου κάνονα βαρύ.... Δέσποτα νὰ συχωρεθῶ....

Ἀπὸ παντοῦ ἀκούστη ἕνα τσιριστὸ γέλοιο, μὰ ἡ Ζαφείραινα ἐξακολούθησε:

— Ἄκου παπᾶ τὸ τ' ἔπαθα κι' ἂς τὸ ἀκούσῃ τὸ χωριό.... Ὤϊμὲ θὰ πάω νὰ κρεμαστῶ....

Καὶ φώναξε μ' ὅλη τὴ δύναμή της γελωκλαίοντας:

— Ὁ Στραβομάσελας μὲ μαγάρισε!... Βαρβάτεψε ὁ Ἀντίχριστος.... καὶ....

Τὸ γέλοιο ἐχύθη ὁλοῦθε ἀκράτητο. Κάποιοι δοκιμάσανε νὰ τὴ μποδίσουνε.

— Τρελλάθηκες;!...

Μὰ ἡ γρηὰ ἐξακολούθησε τραγουδιστά:

— Ποιὸς ἔχει τσούπρα στὸ βουνό, γυναῖκα μάννα γιὰ μαννοῦ,... ἑκατοχρονίτισσα μαννοῦ, νὰ τὴ μαζέψῃ στὸ χωριό... Δαιμονίστη ὁ Στραβομάσελας καὶ δὲ θ' ἀφίσῃ θηλυκό....

Ἡ κερὰ Βασίλαινα ἡ μαμμὴ ἔτρεξε καὶ τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα μὲ τὴν παλάμη:

— Πάψε χαντακωμένη!... Τέτοια περίσταση ποῦ σοῦ 'λαχε νὰ μουρλαθῆς.... Ὦ κυρ' ἐλέησο!... σ' ἀκοῦνε κατσοῦπρες....

Ἡ γρηὰ δὲν ἐννοοῦσε νὰ πάψῃ· ἤθελε σώνει καὶ καλὸ νὰ πῆ τὸ πάθημά της.... Οἱ θλιμμένοι κλειστήκανε στὰ σπίτια τους κ' οἱ γυναῖκες χαθήκανε σὰ νὰ τὶς κατάπιε ἡ γῆς· καὶ τώρα ὅλοι θέλανε νὰ μάθουν πῶς ἔγεινε αὐτό!

— ;;....

— !!....

— Πῶς εἶναι δυνατὸ τέτοιο πρᾶμμα!... Τί νὰ τῆς λιμπιστῆ!;....

Ἡ ἐξιστόρηση ἔβγαινε αὐθόρμητη ἀπὸ τὰ χείλη της χωρὶς νὰ τήνε μποδίζουνε τὰ γέλοια ποῦ τσιρίζανε, κ' ἔδειχνε ἀπελπισμένη ποῦ μερικοὶ δὲ θέλανε νὰ τὴν πιστέψουνε. «Λύσσαξε ὁ διάολος μέσα του καὶ χύμιξ' ἀπάνω μου!... «Βρὲ Βαγγέλη!... Βρὲ Βαγγέλη!!...» ἐκεῖ ἀντίκρυ μας πολυνώρα ἕνας τράγος ἔκανε τὸ ἴδιο πρᾶμμα σὲ μιὰ κατσίκα!... «Βρὲ Βαγγέλη ... Βρὲ Βαγγέλη εἶμ' ἑβδομῆντα χρονῶ κ' εἶναι σαράντα χρόνια ποῦ πέθανε ὁ ἄντρας μου!...» Ἄξαφνα ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ποῦ 'λεγε τὴν καθ' αὐτὸ πρᾶξη, ἔγεινε κάτι μέσα της ποῦ τηνέ 'κανε νὰ μετανοιώσῃ ποῦ τό 'πε!... Ἄρχισε νὰ μασάῃ τὰ λόγια της καὶ σιγὰ-σιγὰ ν' ἀρνιέται, μὰ ἤτανε πειὰ πολὺ ἀργά.

Τὰ πειράγματα καὶ τὰ γέλοια ἦταν ἀσώπαστα.

— Ἔλα γρηά!... μὴ τὸ ψευτίζῃς... πέσ' το σὰν τ' ἄρχισες καὶ μὴ τ' ἀλλάζεις... γιατὶ τὸ κάτω-κάτω εἶναι κ' ἡ κερὰ Βασίλαινα ἐδῶ καὶ....!

Πέρασε ὁ Βαγγέλης. Ὅλοι σωπάσανε. Κανεὶς δὲν εἶχε ὄρεξη νὰ τὰ βάλῃ μαζί του. Ἔρριξε στὴ γρηὰ ἕνα βλέμμα γεμᾶτο ἀηδία καὶ ἔφτυσε κατὰ γῆς.

4.

Τὴ νύχτα τὸ χωριὸ ἀναταράχτη ἀπὸ νέες στριγγές!

Ἕνας ἄντρας χύμηξε νὰ σκοτώσῃ τὴ Βαρβάρα τὴ στιγμὴ ποῦ 'βγαζε τὸν ἀρραβωνιαστικό της ἀπὸ τὴν αὐλή της, κι' ὁ ἄντρας αὐτὸς ποῦ χύμιξε τυφλὸς νὰ σφάξῃ τὴ Βαρβάρα ἤτανε ὁ Γιάννης, ὁ γυιὸς τοῦ παπᾶ, ποῦ ἤτανε κι' αὐτὸς ἀθῷος στὴ φυλακή, μαζὶ μὲ τὸ γυιὸ τῆς Χήρας! Πέθανε τὴ μιὰ μέρα ὁ ἕνας, καὶ τὴν ἄλλη μέρα πῆγε τὸ διάταγμα ποῦ τοὺς χαρίζονταν τὰ ὑπόλοιπα δυὸ χρόνια τῆς ποινῆς τους. Ἡ ἀρρώστεια ποῦ 'σκαβε καὶ τοὺς δυό, κ' ἡ «Παραδειγματικὴ ὑποταγή τους» καθὼς γράφτηκε συχνὰ στὶς ἐκθέσεις τοῦ ἀρχιφύλακα, προκάλεσε τὴ χάρη. Μοῖρα! Πέθανε ὁ ἕνας τὴ 'μέρα ποῦ ὁ βασιλῆας γιορτάζοντας τὰ γεννέθλιά του ὑπόγραφε τὴ διαταγὴ τῆς Χάρης....

Κάμποσο καιρὸ φυλακισμένοι, βρισκόντουσαν στὴν πλάνη τους. Ὁ καθένας ὑπόφερε τὴν καταδίκη καὶ τὴ φυλακή, μ' εὐχαρίστηση, λογιάζοντας πῶς συμπάσχει γιὰ κεῖνο ποῦ ἤτανε καθῆκο του νὰ τό 'κανε ὁ ἴδιος. Ὁ καθένας ἀπὸ λεπτότητα ἀπόφευγε νὰ μιλήσῃ στὸν ἄλλονα μήπως καὶ τὸ πάρῃ γιὰ παράπονο· πῶς τάχα: «Νά, ἐξ αἰτίας σου

"ΒΩΜΟΣ,,

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΑΘΗΝΑ

Βγαίνει στὴν 1η καὶ 15 κάθε μῆνα
Ἰδιοκτησία ὁμωνύμου ἐκδοτικοῦ συνεταιρισμοῦ.
Διευθυντὲς στὴν ὕλη Σπῦρος Μόσχος καὶ Γιάννης Ἰβράκης.
Γράμματα, συνδρομὲς καὶ ὅτι ἄλλο στὴ διεύθυνση Περικλέους 28
Συνδρομὴ προπληρωτέα Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ δέκα δραχ. τὸ χρόνο. Ἐξάμηνη 6 δρ.

τὰ παθαίνουμε...» ὥσπου οἱ παληοὶ φυλακισμένοι ποῦ εἶναι μεγάλοι ψυχολόγοι σ' αὐτὲς τὶς περιστάσεις, τοὺς καταλάβανε «πῶς ἤτανε π ρ ό β α τ α» καὶ τοὺς βοηθήσανε νὰ συνεννοηθοῦν! Ἀπὸ τότες γέμισε ἡ ψυχή τους παράπονο καὶ λυγίσανε τὰ κορμιά τους στὸ βάρος τῆς ἄδικης ποινῆς. Τὴν πρώτη φορὰ ποῦ πῆγε ὁ παπᾶς νὰ τοὺς δῆ, μιλήσανε γι' αὐτὸ καὶ ἤτανε τέτοιος ὁ τρόπος του, ποῦ τοὺς ἔκανε ν' ἀγαναχτήσουν, νὰ συχαθοῦν, καὶ νὰ τὸν μισήσουν. Ὁ Ἀντώνης δὲ μιλοῦσε ποτέ· μὰ ὁ γυιός του ἔβραζε καὶ ξεσείλιζε: «Τὸ λοιπὸν ἐξ αἰτίας του ὑποφέρουμε... Ἄ! Θέει σκότωμα!....» Ὁ Γιάννης συχνὰ ξεστόμιζε τὴν ἀπειλή: «Θὰ τόνε σκοτώσω!» μὰ ὁ λόγος ἔβγαινε σὰ μιὰ ἀφῃρημένη βρυσιά, ἔτσι σὰ νά 'λεγε: «Νὰ τόνε βράσω!» Καὶ ἂν εἶδε τὸ σύντροφό του πεθαμμένο· σὰν κατάλαβε τὸν αὐτό του πῶς δὲ θὰ ζοῦσε πολὺ στὴν ἐλευθερία, εἶπε μέσα του τὴν ἀπειλή, κ' αἰσθάνθηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὴ σημασία, καὶ συλλογίστη πῶς γι' αὐτὴ τὴν πρᾶξι χρειάζεται ἕνα ὅπλο! «Εἶνε χρέος μου νὰ τὸ κάνω!...» Σ' ὅλο τὸ ταξεῖδι σφιγγε τὸ μαχαῖρι ποῦ ἀγόρασε «Θὰ τόνε σκοτώσω!» μὰ καὶ τώρα ἀκόμη, δὲν εἶχε συνείδησι γι' αὐτὸ ποῦ 'λεγε νὰ κάνῃ, κι' ἂς εἶχε ζήσῃ ἕξη χρόνια στὴ φυλακὴ τριγυρισμένος ἀπὸ τὴ φρίκη τοῦ ἐγκλήματος, κι' ἂς ἄκουε τὸ κυριαρχίτικο κήρυγμα τοῦ παπᾶ τῆς φυλακῆς ποῦ περιστρέφουνταν γύρω ἀπὸ τὸ «Μάχαιραν δώσῃς, μάχαιραν λάβῃς» συνταιριάζοντας τὴ θεϊκὴ τιμωρία μὲ τὴν ἀνθρώπινη. Ἡ ἀπόφασί του δὲν τόνε μποδίζε νὰ συλλογίζεται καὶ τὴ Βαρβάρα. Πίστευε πῶς τόνε περίμενε ἀκόμη, γιατὶ μ' ὅλο ποῦ πῆρε τὴν ἀρραβῶνα της ὅταν τῆς τὴν ἔδωσε τὴ μέρα ποῦ φεύγε γιὰ τὸ Παλαμῆδι, τοῦ 'στελλε χαιρετίσματα καὶ μηνύματα πῶς θὰ τόνε καρτερῇ πάντα, κι' ὅταν ἀρραβωνιάστη τοῦ τὸ κρύψανε γιὰ νὰ μὴ τὸν πικράνουν.

Ἔφτασε στὸ χωριό του νύχτα. Ἄφησε τὸν ἀγωγιάτη του καὶ τράβηξε στὸ σπίτι τῆς Βαρβάρας. «Τί χαρὰ ποῦ θὰ κάνει σὰ θὰ μέ 'δη!....» Τὴν ἴδια, ὥρα ποῦ σίμωσε στὸ πράχτη εἶδε τὴ Βαρβάρα ποῦ χαϊδεύονταν μὲ τὸν ἀρραβωνιαστικό της. Τὸ μαχαῖρι ποῦ εἶχε στὸν κόρφο του τοῦ μίγησε μὲ διαβολικὴ γλῶσσα. Τό βγαλε, καὶ τὴ στιγμὴ π' ἄνοιγε τὴν πόρτα νά 'βγῃ ὁ ἀρραβωνιαστικός, χύμιξε ἀπάνω της. Ὅμως οἱ δυνάμεις του δὲν τόνε φτάσανε καὶ ἀποριάστη στὴ γῆς.

5

Περάσανε κάμποσες μέρες. Ὁ καθεὶς περιμαζώχτη στὸν αὐτό του κι' ὅλοι τους ἤτανε σὰ ξαρωστιάριδες ποῦ προσπαθᾶνε ν' ἀδραχτοῦνε στὴ ζωὴ ὅπως μποροῦνε στερεώτερα.

Ἡ Δεσποινοῦ κ' ἡ Μαρίνα, βρήκανε τὴν παρηγοριὰ μέσα στὴν ἴδια συφορά τους. (Ὁ θεὸς ξέρει πῶς γίνεται αὐτό, μὰ εἶδα ἀνθρώπους σὲ παρόμοιες περιστάσεις νὰ στέκουνε σὰ πλατάνια ποῦ φουντώνουν καὶ φυλλομανίζουν ὕστερα ποῦ τὰ χτύπησε τ' ἀστροπελέκι) Τὸ προικοσέντουκο κι' οἱ γιοῦκοι τῆς Μαρίνας θὰ προικίζανε τὸ Κατερινιό. Ἔτσι τό ταξε ἡ ἄμοιρη κόρη τοῦ παπᾶ, κ' ἡ χαροκαμένη μάνα μίλησε μὲ τὴ Σταύραινα. Στὸ Γιώργη δὲν εἴπανε ἀκόμη τίποτα, μὰ μεταξύ τους οἱ δυὸ μανάδες θεωρούσανε σὰ νὰ εἴχανε ἀρραβωνιάση κι' ὅλας, ἀφοῦ ὁ Γιώργης φοροῦσε τὴν ἀρφανεμένη ἀραβῶνα.

Ὁ Γιάννης καθότανε στὸν ἥλιο καὶ στοὺς ἴσκιους, ἀναπνέοντας μ' ὅλη τὴ δύναμη τῶν ἀρρωστημένων πνευμονιῶν του. Σιγήσανε ὅλα μέσα του ἐχτὸς τοῦ παράπονου πῶς δὲν τόνε περίμενε ἡ ἀρραβωνιαστικιά του.

Ὁ Γιώργης ἄρχισε νὰ κινῆται στὸ χωριό του καὶ ν' ἀναπνέη φυσικώτερα. Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ τόπου ποῦ γεννήθηκε ἔκανε γρήγορα τὸ θᾶμμα της. Συναντῶντας τὴν Κατερίνα στὰ περβόλια, ἢ τὸ Γιάννη, τοὺς ἔλεγε: «Θεέ μου Κατερίνα!.. καταλαβαίνης κ' ἐσὺ αὐτὴ τὴ μυρουδιά;!... Ὦ Γιάννη! νοιώθεις κ' ἐσὺ αὐτὴ τὴν εὐτυχία;» Καὶ τὸ Κατερινιὸ ἀπαντοῦσε μ' ἕνα χαμόγελο: «Ὄχι..... γιατὶ συνήθισα καὶ δὲν καταλαβαίνω» κ' ἔσκυβε χαμοκοκκινίζοντας γιατ' ἤξερε πῶς ἦταν ἀρραβωνιαστικός της, κι' ὁ Γιάννης ἀπαντοῦσε: «Ὄχι... δὲν καταλαβαίνω καμμιὰν εὐτυχία...» καὶ βυθιζότανε στὸ παράπονό του, καὶ μιλοῦσε ὧρες ὁλάκαιρες γιὰ τὴν ἄπιστη ἀρραβωνιαστικιά του.

Ἡ Ζαφείραινα, ἄνοιξε τὸ παληοσέντουκο ποῦ φύλαγε μιὰ φορεσιὰ ταφταδένια χρῶμα ποντικί, διπλωμένη μὲ λεβάντες καὶ μαντζουράνες σὲ λευκὸ πανί. Ἅμα περάσανε κάμποσα χρόνια ποῦ χήρεψε, ἀπελπισμένη πῶς θὰ ξαναπαντρεύονταν τὴν ἔκλεισε σ' αὐτὸ τὸ σεντοῦκι καὶ συλλογίζονταν πάντα πῶς «ὅ π ο τ ε κ ι' ἂ θ ά 'ν ε» Θά 'χη τὴ νεκρική της φορεσιὰ καὶ τὸ μιζαρόπανο. Τώρα τὸ μιζαρόπανο ἔγινε βρακὶ καὶ πουκάμισο κι' ὁ ποντικὶς ταφτᾶς ξεδιπλώθη καὶ μπῆκε σ' ἐνέργεια! Γιορτὲς καὶ καθημερινὲς στολιζότανε καὶ προσπαθοῦσε ν' ἀνταμώσῃ μὲ τὸ Βαγγέλη στὸ βουνὸ ἢ ἔπιανε τὸ πεζοῦλι τὰ βράδυα καρτερῶντας νὰ περάσῃ γιὰ νὰ τοῦ πῆ: «Ἄχ κακόχρονο νά 'χῃς Στραβομάσελα.... τί νε κεῖνο ποῦ μοῦ 'κανες....» μὰ ὁ Βαγγέλης τήνε κύτταζε μὲ ἀηδία συχαμένος καὶ μὲ τὸν ἴδιο ἑαυτό του.

6

Ἀπὸ τὴ μέρα ποῦ πέθανε ὁ Ἀντώνης κ' ἤρθε κι' ὁ Γιάννης φθισικὸς στὸ χωριό, ὁ Βαγγέλης εἶναι πολὺ δυστυχισμένος. Συλλογιέται πῶς τὸν παπᾶ τὸν κυριώτερο ὀχτρό του δὲν τὸν ἄγκιξε σὲ τίποτα· οὔτε τότες ποῦ ψευτόρκισε καὶ φυλάκισε τὸ γυιὸ καὶ τὸ γαμπρό του οὔτε τώρα ποὺ βλέπει τὸ γυιό του νὰ σέρνετε χτικιάρης στὸ χωριό. Ἡ Μαρίνα τώρα ποῦ πέθανε ὁ ἀρραβωνιαστικός της δὲ δίνη τίποτα στὸ μῖσος του. Δὲ μισοῦσε πειὰ καὶ ἦτο δυστυχισμένος.

Τώρα ποῦ κορυφώθηκε ἡ δυστυχία σὰ νὰ μὴ ἦταν! Σὰ νὰ πέρασαν ὅλα κ' ἔμεινε μονάχα αὐτὸς μὲ τὸ σπασμένο σαγόνι καὶ τὴν κακὴ ψυχή.

Ψεύτορκος,

Φαρμακομύτης,

Στραβομάσελας!

Οἱ ὀχτροί του κριθήκανε καὶ ξεπλερώσανε τὴν ποινή, κι' αὐτὸς εἴτανε ὑπόδικος ἀκόμη, τρέμοντας τὴν καταδίκη.

Θυμᾶται τὸ γονιό του καὶ τὸν ἀναθεματίζει. Ἡ παραγγελία του τὸν ἀποξένωσε ἀπὸ τὴ ζωή. «Σὲ πόσα σπίτια δὲ μὲ παρακαλούσανε νὰ μπῶ γαμπρός;!....» «Ὄχι!... ...ἔπρεπε νὰ πάρω τὴ Μαρίνα γιὰ νὰ πάρω τὸ περβόλι!..» «Ἀνάθεμα!.... Ἀνάθεμα!....» Ἡ Χρηστίνα πολύ καιρὸ ὕστερα ἀπὸ τὸ κακὸ τὸν ἀγαποῦσε· καὶ τώρα ἴσως νὰ τὸν ἀγαπᾷ μὰ τὸν συχαίνεται γιατὶ ἦτο καταφάνερο πῶς ὁλοένα γίνονταν καὶ ποιὸ κακός. Ἡ καταφρόνηση τῶν χωριανῶν του, τὸν ἔδειωχνε στὸ βουνό· κ' ἡ μοναξιὰ τὸν ἔρριχνε στὸ κηνῦγι καὶ τὸ κυνῆγι, τὸ καρτέρι τοῦ γέννησε ἔνστιχτα ἀγριόγατου. Εἶναι εἰκοσιπέντε χρονῶ. Ἡ καταφρόνηση στὸ χωριὸ κ' ἡ μοναξιὰ στὸ βουνὸ πνίγανε τοὺς ἐφηβικούς του ἱμέρους ὥσπου ξέσπασε μὲ χτηνόδικη ὁρμὴ στὴ γρηὰ Ζαφείραινα καὶ συχάθη καὶ σ' αὐτό! Δὲν ἔχει φίλο, οὔτε σκύλο. Εἶναι κυνηγὸς χωρὶς σκυλί! Ὅσες φορὲς ἔθρεφε κουτάβια, ἐκεῖ π' ἀρχίζανε νὰ τὸν κλουθᾶνε στὸ βουνὸ τά 'βρισκε φαρμακωμένα στὴν αὐλή του. Πόσες φορὲς δὲν ἀκριβοπλήρωσε κυνηγιάρικα σκυλιά! μὰ 'κεῖ ποῦ τὰ συνείθιζε νὰ μένουν κοντά του τά' βρισκε σκοτωμένα ἀπὸ ντουφέκι στὸ βουνό! Γιὰ κάμποσα χρόνια τά 'βαζε μὲ τὴ Χήρα καὶ μὲ τὴ Μαρίνα, πῶς αὐτὲς ῥίχνανε τὴ φόλλα στὴν αὐλή του, καὶ μὲ τὸ Θανάση τὸν Πηγαδᾶ, πῶς τάχα, αὐτὸς σκοτώνει τὰ σκυλιὰ στὸ βουνό. Μὰ ἡ Χήρα κ' ἡ Μαρίνα τονὲ κυττάζανε καταφρονετικά:

— Σὰ δὲ μᾶς ξέρεις!... σὰ δὲ μᾶς ξέρεις!... Ἐμεῖς νὰ κριματίσουμε φαρμακόνωντάς σου τὰ σκυλιά;..... Ἐμεῖς παρακαλοῦμε νὰ τρανέψουν καὶ νὰ λυσιάξουνε νὰ σὲ φᾶνε.... Κι' ὁ Θανάσης:

— Σὰ δὲ ντρέπεσαι!... σὰ δὲ ντρέπεσαι, ἐγὼ νὰ σοῦ σκοτώσω σκυλιά;!..

Τοῦ 'κανε χαμογελῶντας μὲ σημασία: «Ἐγὼ νὰ σοῦ θέλω κακό, ποῦ εἶσαι σύντροφός μου στὴν ἀσκήμια καὶ στὴν κακία;!»

Τώρα ἀποδίνει καὶ τοῦτο στὴν κατάρα.

7

Μιὰ μέρα κατέβαινε ἀπὸ τὸ βουνὸ ποῦ 'λειπε τρεῖς μέρες. Ἔρριξε τὸ κυνῆγι του καὶ κάθησε. Χαμηλὰ τὸ χωριὸ κι' ἀντίκρυ τὰ περβόλια. Διάκρινε τὸ Γιώργη καὶ τὸ Κατερινιὸ στὸ περβόλι τῆς Χήρας. Δουλεύανε κι' ἀπὸ τόσο μακρυὰ φαινότανε ἡ χαρά τους ἀπὸ τὶς κινήσεις τους καὶ τὴ φούρια ποῦ ἀφίνανε τό 'να καὶ ποιάνανε τ' ἄλλο.

Τοὺς κύτταζε κ' ἡ ἐποχὴ ποῦ ἡ Μαρίνα κι' ὁ Ἀντώνης, μικροί, παίζανε στὸ ἴδιο μέρος ξαναζοῦσε μπροστά του. Ἔβλεπε καὶ τὸ περβόλι του γυμνὸ σὰν ἕνα γιγαντένιο σταυρὸ (Ἡ στενόμακρη λουρίδα π' ἄρχιζε ἀπὸ τὴ στράτα τραβῶντας ἀνάμεσα στὰ περβόλια τῆς Χήρας καὶ τῆς Μαρίνας, ψηλὰ στὸ βουνό· καὶ ἡ ἄλλη λουρίδα ἡ δριζόντια πάνω ἀπὸ τὰ περβόλια τῶν ὀχτρῶν του). Ἀπὸ καιρὸ παραμελημένο ἤτανε κατάξερο. «Τόση δουλειὰ... τόσος κόπος!...» συλλογίζεται.

— Λάμια ἤτανε καὶ μοῦ ρουφοῦσε τὸ αἷμα.

κι' ὅλα τὰ δυσάρεστα καὶ τὰ φριχτὰ τῆς ζωῆς του συναλλάζονταν στὴ ψυχή του· κ' ἐδῶ καθισμένος αἰσθάνονταν νὰ εἶν' ἐκεῖ πέρα καρφωμένος στὸ Γολγοθᾶ του.

Ὁ Γιώργης καὶ τὸ Κατερινιὸ προσπαθούσανε ν' ἀντιρίξουνε μιὰ ῥοϊδιὰ ποῦ ἴσκιωνε τὸ περβόλι. Ἤτανε φυτεμένη κοντὰ στὸ φράχτη καὶ νομίζανε πῶς δὲν εἴχανε παρὰ νὰ τῆς βγάλουνε τ' ἀντιστῦλι γιὰ νὰ σκύψῃ πάνω στὸ φράχτη καὶ στὸ δρόμο· μὰ μόλις βγῆκε τ' ἀντιστύλι, τὸ δεντρὶ λύγισε, κ' οἱ κλῶ·οι, φορτωμένοι ῥοϊδια, χυθήκανε ἀπάνω τους σὰ λυμένοι, σὰ μέλη νυσταγμένου χαδιάρικου παιδιοῦ ποῦ δὲ θέλει νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Ἀφήκανε μικρὲς κραυγὲς τρόμου, καὶ γέλοια, καὶ μὲ φιλόστοργο πεῖσμα προσπαθούσανε νὰ δόσουνε στὸ δέντρο τὴν κλίσι ποῦ θέλανε. Ὁ Βαγγέλης εἶδε, καὶ σηκώθη ψυχόρμητα, κ' ἔτρεχε ῥοβολῶντας τὸν κατήφορο μ' ἕνα περίεργο συναίσθημα, μὲ μιὰ καλοπροαίρετη διάθεσι, νὰ βοηθήσῃ τὰ παιδιὰ νὰ στυλλώσουνε τὴ ῥοϊδιά, κ' ἔτρεχε, ἔτρεχε σὰ νὰ ἤτανε ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου!

Ὅσο νὰ φτάσῃ, τὸ δέντρο ὑποτάχθηκε. πῆρε τὴν κλίσι ποῦ θέλανε τὰ παιδιά, καὶ τώρα ἤτανε μονάχα ἕνα παιχνίδι «νὰ κάνουν καλὰ» μερικοὺς κλώνους π' ἀντιστέκονταν ἀκόμη. Πῶς μπορεῖ νὰ λάβῃ μέρος στὸ παιχνίδι τῶν παιδιῶν; «Ἂν ἤθελα φτάση τὴ στιγμὴ ποῦ δὲν μπορούσανε. Ἂν τά 'βρισκα τρομαγμένα πῶς θὰ τσακίζονταν τὸ δέντρο!...» Σὰ διωγμένος πέρασε στὸ περβόλι του καὶ κάθησε σιμά. Ἔκρυβε τὸ σαγόνι του μέσα στὴν παλάμη του καὶ παρακολουθοῦσε τὴν προσπάθειά τους μ' ἕνα συναίσθημα μελαγχολικό: σὰ ῥεμβασμός... σὰ νοσταλγία.

Θά 'πρεπε νὰ κατεβάσουνε καὶ τρίτον κλῶνο καὶ νὰ τόνε πλέξουνε μὲ τοὺς ἄλλους σὰν πλεξοῦδα γιὰ νὰ γείνῃ αὐτὸ ποῦ θέλανε. Αὐτὸς θὰ τό 'κανε μὲ μιὰ χειρονομία καὶ περίμενε μ' ἕνα χαμόγελο νὰ γυρίσουνε μιὰ στιγμὴ νὰ τόνε δοῦν καὶ νὰ τοὺς προτείνῃ ἂ θέλουνε νὰ περάσῃ νὰ τὸ κάνῃ αὐτός.... «Ἀ δὲ θέλετε νὰ πατίσω στὸ περβόλι σας, εἶναι κι' ἄλλος τρόπος ποῦ μπορεῖτε τὰ τὸ κάνετε μονάχοι σας.... Πέρνετε καὶ δένετε τοὺς δυὸ κλώνους, κ' ἡ δουλειά σας πέρνει τέλος.... Ἀ δὲν ἔχετε.... σᾶς δίνω τὸ λουρὶ ποῦ εἶμαι ζωσμένος... Τὸ δεχόσαστε;...» Μὰ τὰ παιδιὰ δὲ γυρίζανε νὰ τόνε δοῦν, καὶ μόνο ποῦ τὸν αἰσθάνονταν ἐκεῖ τοὺς ἔφευγε ἡ χαρούμενη διάθεσι.

Ἄξαφνα ῥίξανε μιὰ κραυγὴ κι' ἀποτραβήχτηκαν τρομαγμένα! Ἕνα φεῖδι, ἔσερπε σύρριζα τοῦ φράχτη σιμά τους.

Ὁ Βαγγέλης δὲν ἔχασε καιρό, ἀνατινάχτη κι' ὥρμησε ἀνάμεσα στὸ φράχτη· ἄρπαξε τὸ φεῖδι ἀπὸ τὴν οὐρὰ τὴ στιγμὴ ποῦ χύνονταν, καὶ τὸ χτύπησε στὴ γῆς. Τὰ παιδιὰ θωρούσανε μὲ παλμὸ τὸ φεῖδι ποῦ σάλευε ἀκόμα, καὶ τὸν Βαγγέλη ποῦ 'τρεμε τὸ σαγόνι του ἀπὸ τὴ συγκίνησί του. Κάτι εἴχανε νὰ ποῦν μεταξύ τους: ἕνα «εὐχαριστοῦμε» τὰ παιδιά, ἕνα «Μὴ φοβόσαστε θὰ ψοφίσῃ» ὁ Βαγγέλης· μὰ δὲν μπορούσανε νὰ κρένουν. Τέλος ὁ Βαγγέλης πλησίασε στὴ ῥοϊδιὰ καὶ μουρμούρησε:

— Τώρα ποῦ βοήθησε τ' ἀναπάντεχο καὶ μπῆκα.... ἂς βολέψω καὶ σὲ τοῦτο....

Ἄπλωσε στοὺς κλώνους καὶ τόνε γέμισε μιὰ παιδικὴ ῥά.

— .... Νά!... κατεβάζουμε καὶ τοῦτον.... Πλέκουμε.... τσι.... καὶ πέρνει τέλος....

Ὅταν ἐστράφη στὰ παιδιὰ τοῦ φάνη παράξενο πῶς κόντουσαν τόσο μακρυὰ ἐνῷ τὰ αἰσθάνονταν πλάϊ του ὁ τὸν βοηθᾶνε χαρούμενα.

— Εἴδετε πῶς γίνεται....;!

Δὲ βρήκανε οὔτ' ἕνα χαμόγελο νὰ τ' ἀπαντήσουν καὶ θῆκε ἀμήχανος. Ὁ Γιώργης τόνε κύτταζε βαθειὰ συλγισμένος, κ' ἡ Κατερίνα κύτταζε μιὰ τὸ φράχτη καὶ μιὰ τόνα σὰ νὰ τοῦ 'λεγε: «Τώρα τί μένεις,.... Φεύγα γιὰ ι σιάξω τὴν ποριὰ π' ἄνοιξες στὸ φράχτη....»

Πέρασε ὁ Θανάσης ὁ Πιγαδᾶς καὶ μπῆκε. Εἶδε τὸ σκοτωμένο φεῖδι.

— Σὺ τὸ σκότωσες;.... Ἀχ! μωρὲ.... τί τὸ σκότωσες;!... ουτέ!... τί τὸ σκότωσες....;!

Τὸ Κατερινιὸ ἔσπρωξε τὸ Γιώργη μὲ νόημα νὰ φύνε· μὰ τήνε κράτησε. Θωρούσανε συλλογισμένα τοὺς δυὸ λιους σκυμμένους ἀπάνω στὸ φεῖδι....

— Τὸ λυποῦνται!... μουρμούρησε ἡ Κατερίνα.

— Ἀχ μωρέ!... ἄχ μωρέ!... τί τὸ σκότωσες;!

ὁ Στραβομάσελας κουνοῦσε τὸ κεφάλι του μουρμουοντας:

— Ξέρω κ' ἐγώ.... ξέρω κ' ἐγὼ τί μοῦ 'ρθε;!...

— Μετανοιώνει!...

— Ναί!... κι' ὡς τόσο σὰν τὸ σκότωσε, εἶδα ποῦ χαμοασε μιὰ στιγμὴ κι' ἄνοιξε τὸ πρόσωπό του κ' ἔφεξε σὰν ιδιοῦ!....

— Φεύγουμε, Γιώργη!... Παναγία μου!... φεύγουμε...

— Ὄχι!... Θὰ τοὺς μιλήσω!....

— Τί;!

— Δὲ ξέρω! ὅτι κι' ἂν εἶναι.... ἔτσι γιὰ νὰ τοὺς κάνω συλλογιστοῦνε σ' ἄλλο πρᾶμμα καὶ νὰ μὴ λυποῦνται τὸ τωμένο φεῖδι, γιατὶ μ' αὐτὸ γίνεται τρομερὴ δουλειὰ α τους....

— Φοβοῦμαι....

— Κ' ἐγώ!... Θαρρῶ πῶς μὲ τὴ λύπησή τους θὰ ζωνέψουνε τὸ φεῖδι καὶ θ' ἀρχίσουνε κι' αὐτοὶ νὰ σέρπουνε ί του στὸ χῶμα!....

— Φοβοῦμαι....

— Κ' ἐγώ!... Φεύγουμε....

Τὴν ἴδιαν ὥρα ἡ Μαρίνα περνῶντας ἀπὸ τὸ μονοπάτι ω ἀπὸ τὸ χωριό, εἶδε τὸ ντουφέκι τοῦ Βαγγέλη, τ' ἄλουμαρα καὶ τὰ κουναβοτόμαρα καθὼς τἄφισε γιὰ νὰ ῃ στὸ περβόλι. Τ' ἀναγνώρισε καὶ τάχυνε τὸ βῆμα της. άμωσε μὲ τὸ Γιώργη καὶ τὴν Κατερίνα ἔξω ἀπὸ τὸ ι της καὶ τοὺς εἶπε τί εἶδε....

— .... καὶ τρόμαξα σὰ νά 'δα ἕνα φειδόντυμα!...

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΑΦΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἀπὸ τὸ 1500 στὴν Κέρκυρα, ὁ Νικόλαος Σοφιανός, ἄνθρωπος σοφός. ἐκάλεσε τοὺς σοφοὺς τοῦ γέννους σὲ συνέδριο, καὶ τοὺς ἐξήγησε τὴν ἀνάγκη ποῦ ἦταν νὰ πάψουν γράφοντας γιὰ τὸν ἑαυτό τους καὶ γιὰ τοὺς ἐλάχιστους σπουδαγμένους, καὶ νὰ ζητήσουν νὰ γράψουν τὴ λαϊκὴ γλῶσσα ποῦ μονάχα ἑκαταλάβαινε τὸ Ἔθνος, γιὰ νὰ τὸ βγάλουν ἀπὸ τὴν ἀπελπιστικὴν ἀμάθεια ποῦχε κατρακυλίσει.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Σοφιανοῦ τὸ ἀκολούθησαν πολλοί. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη στὴν Κέρκυρα καὶ σιγὰ σ' ὅλη τὴν Ἑφτάννησο, ἄρχισε νὰ σχηματίζεται μιὰ νέα πνεματικὴ ἀτμόσφαιρα.

Ἡ Ἑφτάννησο, ποῦ τότες βρισκότανε κάτου ἀπὸ τὴ διοίκηση τῆς Βενετιᾶς, βρισκότανε καὶ σὲ μιὰν ἀκατάπαυτη συγκοινωνία πνεματικὴ μὲ τὴν Ἰταλία. Τ' ὅτι ἡ πνεματικὴ ἐκείνη ἐπικοινωνία γινότανε ἀνάμεσα στοὺς Εὐγενεῖς, δὲν εἶναι λόγος, μὰ καὶ στὴν Ἑφτάννησο δὲ μποροῦσε νὰ συμβαίνει διαφορετικὰ ἀπ' ὅτι γινότανε καὶ στὴν ἄλλην Εὐρώπη.

Ἔτσι λοιπόν, τὸ 1500, ποῦ γιὰ τὴν Ἰταλία εἶναι ὁ χρυσὸς αἰῶνας, ποῦ εἶναι ἀκριβῶς ἡ στιγμὴ ποῦ τὰ μεγάλα ἔργα τοῦ Ἀριόστο, τοῦ Τάσσου, τοῦ Μηχαλάγγελου, τοῦ Ντα Βίντσι, κ.λ.π. κ.λ.π., ξέφευγαν τὰ στενὰ ὅρια μὲ τὴ φήμη, κ' ἐξαπλώνονταν σὲ κάθε κατεύτυνση, δὲ μποροῦσε νὰ μὴν ἔχει καὶ στὴν Ἑφτάνησο τὴ σχετικὴν ἐπιρροή του.

Στὸ 1500, ἔγινε ἡ τελειοτικὴ νίκη τῆς ἰταλικῆς γλώσας καὶ τὸ ξερίζωμα τῆς λατινικῆς, ποῦ ἕναν ὁλάκερον αἰῶνα μετὰ τὸ θεόπνευστο Δάντε, ἐτυράννισε τὰ ἰταλικὰ πνέματα καὶ τὶς ἰταλικὲς καρδιές.

Ἡ φωνὴ τοῦ Σοφιανοῦ ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ στιχογράφο Τριβόλι, καὶ ἄγνωστος μετάφρασε τὴ Θυσηΐδα τοῦ Βωκάκιου σὲ δεκαπεντασύλλαβους ἀνοματοκατάλιχτους, καθὼς ὁ καλόγερος Καρτάνος, γράφει στὴ λαϊκὴ γλῶσσα τὸ περίφημον «Ἄνθος», ἀπάνθισμα τῆς Παλαιᾶς καὶ νέας Γραφῆς καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Συνόδων, ποῦ ἔλαβε τεράστιαν ἐξάπλωση σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Τζάνε Κορονᾶος γράφει σὲ δύστιχα δεκαπεντασύλλαβα τὰ κατορθώματα τοῦ Μερκούριου Μπούα, τοῦ Ἕλληνα μεγάλου στρατηγοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ ἴσως τὸ κριτικὸ θέατρο τότες νὰ πρωτάρχισε νὰ προβάλει μιμούμενο τὸ ἰταλικό, ποῦ τότες διαμορφωνότανε ἀπὸ τὸ φραντέζικο.

Τὸ κήρυγμα τὸ πέρνει ἀργότερα ὁ Σκοῦφος, διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς στὴ Βενετιά, καὶ τὸ ξαναφέρνει στὴν Ἑφτάνησο ὁ θεολόγος Μηνιάτης, ἀκολουθώντας τὰ ρητορικὰ σχήματα τοῦ Σκούφου. Καὶ στὸ διάστημ' αὐτό, εἴτε ἀπὸ ἀντίχτυπο τοῦ κηρύγματος τοῦ Σοφιανοῦ, εἴτε ἀπὸ ἐπιρροὴ τοῦ Σκούφου, εἴτε ἀπὸ ἀμεσότερους λόγους ποῦ ἐδημιούργησε ἡ στενὴ ἐπικοινωνία Κρήτης καὶ Ἰταλίας, ἡ προτίμηση τῆς λαϊκῆς γλώσσας στὴ λομοτεχνία, φέρνει στὸ φῶς ἔργα στὴν Κρήτη, παλαιότερα τὴ «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ», καὶ λίγο ἀργότερα τὴν Ἐρωφύλλη καὶ ἄλλα, ποῦ ὅλα βέβαια θυμίζουν ξένα πρωτότυπα, ἴσιαμε τὴ δημιουργία τοῦ «Ἐρωτόκριτου» ἀπὸ τὸ μεγάλο Κορνάρο.

Αὐτὰ γινότανε τὰ παλαιότερα χρόνια, ὡς ποῦ ξέσπασεν ὁ μεγάλος συγκλονισμὸς τῆς Ἐρώπης μὲ τὴ Γαλλικὴν Ἐπανάσταση, καὶ ποῦ φυσικὰ ὁ ἀντίχτυπός της ἔφτασε καὶ στὴν Ἑφτάννησο.

Στὴν Ἰταλία, καθὼς ἐσημείωσα, συντελειώτανε τότες μιὰ νέα ἀναγέννηση καὶ ἡ Ἑφτάννησο, ποῦ ἄρχισε νὰ συγκλονίζεται γιὰ τὴ λευτεριά της, στὴν Ἰταλία εὕρισκε τὴ χρειαζούμενη πνεματικὴ τροφή.

Τέτοια ἦταν ἡ ἀτμόσφαιρα σχηματισμένη στὴν Ἑφτάν-

νησο, ὅταν ἐξέσπασε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, σὰν ἕνας συντοπισμένος ἀντίχτυπος τῆς Γαλλικῆς, καὶ μαζὶ μὲ τὰ ὑψωνόμενα μέτωπα τῶν πρωτιτερνῶν σκλάβων, ἐχτυπούσαν πυρρωμένες οἱ καρδιὲς τῶν Ἑφταννησιωτῶν.

Ὁ Διονύσιος Σολωμός, παιδὶ τότες, ποῦ ἔγραφε στιχάκια γιὰ νὰ περάσει τὴν ὥρα του καὶ γιὰ νὰ διασκεδάζει μὲ τοὺς φίλους του, κυριεύεται ὁλάκερος ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἰδέα, καὶ μὲ τὸ φῶς τῆς γνώσης ποῦ εἶχε φέρει μαζί του ἀπὸ τὴν Ἰταλία ποῦ εἶχε σπουδάξει, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἔργου ποῦ εἶχε συντελέσει ἡ παράδωση ποῦχε δημιουργήσει τὸ κήρυγμα τοῦ Σοφιανοῦ, ἄρχισε νὰ καλλιεργεῖ τὴ λαϊκὴ γλῶσσα, καὶ μαζὶ νὰ ξεκαθαρίζει στὸ πνέμα του τὶς Ἑλληνικὲς Ἐθνικὲς ψυχοδιανοητικὲς κατεύθυνσες.

Ἡ προηγούμενη ἐργασία στὴ λαϊκὴ γλῶσσα, ἀποτέλεσε τὰ πρῶτα βοηθήματα τοῦ μεγάλου Ἕλληνα ποιητῆ, καὶ δὲν ἦταν ἀσήμαντη ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Βυλαρᾶ καὶ τοῦ Χριστόπουλου, καθὼς τοῦ Γουζέλη καὶ τοῦ Κουτούζη τῶν πατριωτῶν του Σατυρικῶν, καὶ ἄλλων λιγώτερο σημαντικῶν.

Τὸ μεγάλο ἔργο ποῦ μὲ καιρὸ καὶ μὲ κόπο ἐξετέλειωσε ὁ δυνατὸς καλλιτέχνης, ἀπὸ τὴν πρώτην ἀρχή του ἄρχισε νὰ ἐπιρρεάζει. Οἱ καθαρολόγοι δὲν ἐμπόρεσαν ν' ἀρνηθοῦν τὴν ἀξίαν τοῦ Ἔργου τοῦ Σολωμοῦ, μὰ δὲν ὑπόμειναν νὰ μὴ χύσουν τὸ δηλητήριο τους· «ἔχει μεγάλα νοήματα, μὰ ντυμένα φτωχά, καὶ γι' αὐτὸ δὲ θὰ ζήσει». Μὲ τέτοιους πλάγιους τρόπους τότες ἀντενεργούσαν.

Ὡς τόσο τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ ἐπλάτενε ὅσο ὑπόταζε τὴ γλῶσσα καὶ τὴν Τέχνη, καὶ τόσο καὶ ἡ ἐπιρροή του ἐμεγάλωνε. Τριγύρω του σχηματίστηκε μιὰ ὁμάδα ἀπὸ ξένους καὶ ἀπὸ Ἕλληνες, καὶ σιμὰ σ' ἐκείνους μιὰ νέα ἀπὸ νεαρούς, ποῦ δὲν ἔπαυσαν νὰ παρακολουθοῦν μὲ ἀγάπη καὶ θαμασμὸ τὸ μεγάλο τους δάσκαλο.

Τέλος ὁ θάνατός του ἔδωσε κάποια ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἔργο του στὸ φῶς, καὶ μαζὶ τοὺς πυρρωμένους ἀπὸ τὰ ἰδονικά του νέους.

Ἀπὸ καιρὸν ὁ Τερτσέτης, φίλος στενὸς νεανικὸς τοῦ Σολωμοῦ, ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, δὲν ἔπαυε νὰ κηρύχτει τὴ σημασία τῆς λαϊκῆς γλώσσας, καὶ δὲν ἄφινε στιγμὴ κατάλληλη, ποῦ νὰ μὴ γυρεύει νὰ πυρρώσει τὸ φρόνιμα τῆς φυλῆς. Πολλὲς εἶναι οἱ δεκαριὲς τῶν λόγων του ποῦ ἔβγαλε στὶς διάφορες ἐθνικὲς γιορτές, ὅλους γραμμένους στὴ λαϊκὴ γλῶσσα. Ἡ ποίηση τοῦ Τερτσέτη εἶναι κάπως μετριώτερη, μὰ σημαντικὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ ποῦ παρουσιάστηκε.

Δὲν εἶναι χωρὶς σμασία τ' ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ ὀπαδὸς τῶν ἀρχῶν τοῦ Ρήγα τοῦ Φερραίου, ὁ δημοκρατικός, στὸν Τερτσέτη ὑπαγόρεψε τὴ βιογραφία του, συχενόμενος τοὺς καλαμαράδες, καθὼς τοὺς ἔλεγε.

Καὶ μαζὶ μὲ τὸν Τερτσέτη εἶναι ὁ σοφὸς Πήλκιας, ἄλλος σπουδαῖος φίλος καὶ συμμαθητὴς τοῦ Σολωμοῦ, ποῦ συντελοῦσε μὲ τὴν ἐπιρροή του νὰ βοηθιέται ἡ δημοτικὴ ἰδέα στὴν Ἀθήνα.

Σιγὰ-σιγὰ ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ δημοτικὴ ἄρχισε νὰ πλαταίνει. Ἡ λαϊκὴ γλῶσσα ἐπρόβαλε ἀντιμέτωπη πρὸς τὴν καθαρεύουσα. Οἱ μαθητὲς τοῦ Σολωμοῦ ἐπλούτιζαν τὸ περιβόλι ποῦ ἐκεῖνος ἐφύτεψε. Ὁ μελῳδικὸς Τυπάλδος καὶ ὁ λεπτὸς Μαρκορᾶς, ὁ Πολυλᾶς ὁ τολμηρὸς καὶ ὁ στοχαστικὸς Καρτάνος, ὁ δισταχτικὸς Καλοσγούρος καὶ ὁ Λασκαράτος ὁ ἀριστοφανικός, καὶ ὁ πατριδολάτρης Βαλαωρίτης, καὶ σιμὰ σ' αὐτοὺς πλῆθος ἄλλοι ποῦ εἶναι ὅμοια σημαντικοὶ καὶ ἀπομένουν ἄγνωστοι, ὁ Δελβινώτης, ὁ Κονεμένος, ὁ Μάτεσης, ὁ Ἄθληχος καὶ ὁ ἰδεολάτρης ὁ Βεργοτής, ὁ Μαυρογιάννης καὶ ὁ Κεφαλληνός, καὶ στὸ μεταξὺ ὁ Καμπούρογλους ποῦ μὲ τὴ μετάφραση τῆς «Νανὰ» ἔσπαζε τὴ σχετικὴν ὁμοιομορφία τῆς καθαρεύουσας σχηματίζοντας τὸ σημερνὸ γλωσσικὸ μίγμα τῶν ἐφημερίδων καὶ σιμὰ στοὺς ψηλότερους δημοτικιστὲς ὁ Μαβίλης καὶ ὁ Θεοτόκης μὲ τὸ Βούλγαρη, κι ἀπὸ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὁ Ζαλοχώστας ποῦ κάνει κόρτε πότε στὴ δημοτικὴ καὶ πότε στὴν καθαρεύουσα, ὁ Ψυχάρης καὶ ὁ Ροΐδης μὲ τὸν Πάλλη, τὸν Ἑφτκλιώτη, τὸ Χατζόπουλο τὸν Κώστα, καὶ σιμὰ ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς καὶ ὁ δειλότερος Δροσούνης, καὶ πλῆθος ἄλλοι, ὅλοι κάτου ἀπὸ τὶς φτεροῦγες τοῦ Σολωμικοῦ πνέματος συναθροίζονται, καὶ μὲ τὶς πυκνές τους φάλαγγες ἔρχονται νὰ διαμφισβητήσουν τὴ θέση τῆς καθαρεύουσας γιὰ τὴ λαϊκὴ γλῶσσα. Σ' αὐτοὺς προσθέτονται ὁ Γρυπάρης, ὁ Πορφύρας, ὁ Βλαχογιάννης, ὁ Καρκαβίτσας, ὁ Ξενόπουλος, καὶ πλῆθος ἄλλοι νεώτεροι, ποῦ ὅλοι τολμηρότεροι φανερώνονται σὲ διάφορα σκόρπια περιοδικά, ποῦ δειλὰ τολμοῦσαν νὰ δέχονται γιὰ συνεργάτες τους καὶ δημοτικιστές. Τέλος στὴν Ἑστία τῆς εἰκονογραφημένη, παρουσιάζονται οἱ σπουδαιότεροι ἀπ' αὐτοὺς συγκεντρωμένοι. Ὁ Ψυχάρης κηρύχτε: τολμηρότερα τὴν ἐπανάσταση μὲ τὸ «Ταξεῖδι», καὶ τὸν ἀκολουθεῖ ὁ Ροΐδης μὲ τὰ «Εἴδωλα». Καὶ μαζὶ μὲ τὸ κήρυγμα τῆς λαϊκῆς γλώσσας ἀκούεται τὸ κήρυγμα τὸ κοινωνιστικό· ἔτσι ὅπως τὸ ἀντιλαλοῦσε ἡ ἐξακολούθηση τοῦ πνέματος τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης.

Καὶ ἡ λαϊκὴ γλῶσσα, μὲ ὅλη τὴ γύρω της σχηματιζόμενην ἰδεολογία, διαρκῶς ἐπλάτενε, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποί της ἐκέρδιζαν τὸ σεβασμὸ τοῦ Ἔθνους, ὅταν ἡ Βασίλισσα Ὄλγα, ἐσκέφτηκε νὰ μεταφράσει τὸ Βαγγέλιο γιὰ νὰ νἆναι πιὸ εὐκολονόητο. Ἡ μετάφραση ἔγινε στὴν καθαρεύουσα· μὰ τί ἐπίραζε; ὁ Πάλλης ποῦ ζοῦσε σὲ τόπο προτεσταντικό καὶ ποῦ ἔδωσε ξεχωριστὴ σημασία στὴ μετάφραση τοῦ Βαγγέλιου, ἐσερβίρισε στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμὴ μιὰ μετάφραση φροντισμένη ἀλήθεια, μὰ στὴ λαϊκὴ γλῶσσα, καὶ ὁ Γαβριηλίδης, ὁ ἄνθρωπος τῶν τολμημάτων, ἀνάλαβε νὰ τὴ δημοσιέψει στὴν «Ἀκρόπολη». Ὅλη ἡ κατακραυγὴ τῶν φαιουδοκρατημένων βυζαντινόψυχων παπάδων, ὅλη ἡ μικροπονηρία τῶν βλαχοδημάρχων καὶ τῶν μικροπολιτικῶν ὅτι συντηρητικὸ ὑπόλοιμα ὅλα ἐξέσπασαν ἐνάντια στοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἐκαλλιεργούσαν τὴ λαϊκὴ γλῶσσα.

Ἔγιναν τὰ αἴσχη τῶν Εὐαγγελικῶν, σωστὴ ἐπανάσταση συντηρικισμοῦ, ἀκολούθησαν τὰ Ὀρεστιακά, ἡ συκοφαντία, ἡ ψευτιά, ἡ μανία ὀργίασε, καὶ ὁ ἀμόρφωτος συρφετὸς παραπλανέθηκε. Ἐκεῖνος ποῦ μεταχειριζότανε τὴ λαϊκὴ γλῶσσα συνειδητά, ἤτανε ὁ μαλλιαρός, ποῦ ἐσήμαινε, προδότης, κακοῦργος, ὄθεος, μασῶνος, καὶ χίλια ἄλλα συμβολικὰ ὀνόματα, ποῦ στὸ κούφιο κεφάλι τοῦ ὄχλου, ἔπερναν παράξενες σημασίες.

Καὶ συνέβηκε ἔτσι τὸ μοναδικὸ φαινόμενο μέσα στὴ ἱστορία τοῦ Κόσμου· ἐνῶ, δηλαδή, ὅλοι ὅσοι ἐκαλλιεργοῦσαν τὴ λογοτεχνία, ὅλοι οἱ πνεματικοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἔγραφαν μονάχα στὴ λαϊκὴ γλῶσσα, οἱ διάφοροι στενοκέφαλοι δημεγέρτες, εἶχαν πείσει τὸ λαό, νὰ μὴ θέλει ν' ἀνεχθεῖ κἄν, ὄχι ν' ἀναγνωρίσει τοὺς πνεματικοὺς του πατέρες.

Καὶ ὁ λαὸς ποῦ πρὶν ἐδιάβαζε καὶ ποῦ συγκινιόταν ἀπὸ κάποιο ἰδανικό, γιὰ μιὰ στιγμὴ εὑρέθηκε βυθισμένος στὸ σκοτάδι. Δὲν ἤθελε νὰ διαβάσει τίποτας πιά, κ' ἔστασε μάτισε μὲ τὴν ἀνάμνηση τῶν καθαρευουσιάνων λογοτεχνῶν κ' ἕνα χάσμα ἀνοίχτηκε ἀνάμεσα λογοτεχνῶν καὶ Ἔθνους τέτοιο, ποῦ καὶ τοὺς δυὸ νὰ μαραζώσει.

Σ' ὅλο ἐκεῖνο τὸ διάστημα, οἱ πνεματικοὶ ἀντιπρόσωποι, τοὐλάχιστον οἱ περισσότεροι, συσπειρωθήκανε γύρω ἀπὸ τὸ «Νουμᾶ», ποῦ κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἔκδοσή του ἐστάθηκε τὸ σπουδαιότερον ὄργανο τῆς λαϊκῆς ἰδεολογίας, σὲ θεωρία καὶ τέχνη.

Σήμερα, ποῦ μαζὶ μὲ τὰ φαιουδαρχικὰ ἀπομεινάρια ἔσβυσε καὶ ἡ γλωσσικὴ πρόληψη, σήμερα τ' ἀποτελέσματα παρουσιάζονται ἀποκαρδιωτικά. Ὅσοι ζοῦν ἀπὸ τοὺς πα-

λαιοὺς λογοτέχνες ποῦ ἔκαμαν τὸν ἀγῶνα, σήμερα βλέπουν μὲ ἱκανοποίηση τὴ νίκη τους, γιατὶ πολλοὶ πέθαναν σ' ἀξιοθρήνητη κατάσταση, κ' ἐγνώρισαν μαζὶ μὲ τὸν ἐξευτελισμὸ τὴν πεῖνα καὶ τὴ στέρηση. Μὰ ὅσοι βρέθηκαν τὴν ὥρα ποῦ ξέσπασεν ὁ κατακλεισμὸς τρυφεροί, μέσα στὴν ἀρχὴ τοῦ δρόμου τους, ἀπὸ τὸν πόνο καὶ ἀπὸ τὴν κακοπάθεια οἱ περσσότεροι ἐλίγισαν, ἔσβυσαν γιομάτοι ἀπελπισία. Καὶ αὐτοὶ ἦταν ἐκεῖνοι ποῦ θὰ διαδεχότανε τοὺς παλαιότερους πολεμιστὲς πιὸ γαλήνιοι, πιὸ ξετυλιγμένοι. Ὁ Καμπύσης πέθανε φθισικός, ὁ Κρυστάλης πέθανε φθισικός, ὁ Πασαγιάννης πέθανε φθισικός, ὁ Μιτσάκης τρελλάθηκε, ὁ Γιαννόπουλος αὐτοκτόνησε, καὶ πόσοι λιγότερο εὐαίστητοι δὲν ἐτράβηξαν πραχτικοὺς δρόμους, ἀναγκασμένοι γιὰ νὰ ζήσουν;

Σήμερα, ἐκεῖνοι ποῦ ἔρχονται νὰ διαδεχτοῦν τοὺς παλαιότερους, ποῦ τόσο πολλοὶ καὶ σημαντικοὶ παρουσιάστηκαν τὴν ὥρα τῆς κρίσιμης στιγμῆς γιὰ νὰ φέρουνε τὴ νίκη, εἶναι ἐλάχιστοι καὶ ἴσως δὲ μπορεῖ νὰ λογαριαστοῦν γι' ἄξιοι διάδοχοι. Τοὺς σπουδαιότερους τοὺς ἐσκότωσε τὸ ἴδιο τὸ Ἔθνος ἀπάνου στὴν ὥρα τῆς μανίας του. Καὶ τὸ χειρότερο· ἡ νεολαία, ποῦ τώρα εὐτυχῶς ἄρχισε νὰ κινιέται μὲ πυκνὲς φάλαγγες, τραβάει ἀχαλήνωτη, χωρὶς τὴ χρειαζούμενη προπαίδεια τῆς παράδοσης, ποῦ ἀβίαστα θάδεινε τὴν ἀπόχτηση μόνιμων συμπερασμάτων, καὶ τραβάει αὐτοσχεδιάζοντας καὶ ξοδεύοντας πολύτιμο καιρό, ὡς ποῦ μιὰ μέρα μὲ μικρὲς βοήθειες νὰ κατασταλάξει κάπου.

Καὶ τὸ κακὸ γιὰ σήμερα εἶναι τόσο χειρότερο, ὅσο μεγαλήτερη παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη νὰ βαδίσει τὸ Ἔθνος ὁλάκερο μὲ ἅλματα, πρὸς τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν αὐτοαναπτυξη.

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΗ

«... Καὶ μέσ' στὴ νύκτα φῶς.»

D. S. Veronal.

Νύκτα, ποὺ κρύβεις κάτου ἀπὸ τὰ πέπλα σου
ἕνα ἥλιο τρισφωταδερό,
πάντα μὲ σκότος ἔρχεσαι, κι' ἀμίλητη
φεύγεις, σὰ θάνατος, μὲ τὸ πουρνό.

Κι' ἂν μ' εὕρες στὸ γλυκύτερο τραγοῦδι μου,
ποὺ λίκνιζε τοὺς ἥλιους τῶν ματιῶν της..,
πῶς σὲ ἀγαπῶ μὲ τὴ θανὴ στὰ στήθη σου,
καὶ μὲ τὴν κόλαση τῆς ὀμορφιᾶς σου,

Νύκτα, ποὺ κρύβεις κάτου ἀπὸ τὰ πέπλα σου
ἕνα ἥλιο τρισφωταδερό,
στὴν κλάψη μας, στὴ φρίκη τῆς σκοτείνιας μας
ποὺ θὰ μᾶς φέξῃ ἕναν καιρό!...

ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Τὰ γραφεῖα τοῦ «Βωμοῦ» μεταφέρονται στὴν ὁδὸ Ἰωάννου Παππαρηγοπούλου ἀρ. 4 (πλάϊ στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν.)

Τὰ γράμματα ὅμως καὶ τὰ χρηματικὰ ἐμβάσματα στὴν παληὰ διεύθυνση κ. Σπῦρο Μόσχο Περικλέους 28.

ΣΤΟ ΡΟΔΙΝΟΦΩΣ

Στὸ ροδινόφως ποῦνε στὸ σαλόνι,
γλυκό, βαθύ, μὲ δίκτυα μαγεμένα
καὶ γύρω κάνει, γύρω του ἕν' ἅλῶνι
ἀπ' ὄνειρα στὴ μέθη γητεμένα,
στὸ ροδινόφως, ποὺ θωρῶ, σιμώνει
μιὰ μουσικὴ ποὺ ὕμνεῖ τὰ νειᾶτα, ἐσένα,
περήφανη ὠμορφιά, σὲ στεφανώνει
χαρὰ περσὴ μὲ μάτια δακρυσμένα!
Χαρά! Σὰν τὸ χαμόγελο τοῦ Ἀπρίλη,
ποὺ ἐρωτικὸ σοῦ στέλνει σένα ἐκεῖνος
καὶ φλετουρᾶ στὴν ὄψη σου ἕν' ἀνθύλλι...
Τῆς καλλονῆς σου λαχταράει ὁ κάμπος,
ποὺ πλήθιος χαίρεται στὰ στήθια ὁ κρῖνος
καὶ στὴ μορφὴ τὰ ρόδα, μάγο λάμπος!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΙΝΑΛΙΩΤΗΣ

ΣΟΝΕΤΤΟ

ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ ΜΗΝΑ...

Σ. Α.

Ἄκουσες ποτέ σου τὸν ἀχὸ ποῦ κάνει
ὁ ζεστὸς ἀγέρας σὰν περνᾶ στὰ δάση
τὸ Σεπτέμβρη μῆνα Ἀλίγο πρὶν βραδιάση
καὶ μαδάει τὰ φύλλα ποὔχουνε πεθάνει;

Ἀνασαίνει ἀγάλια κι' ἀπαλάργα μοιάζει
τ' ἀναφύσημά του ποῦ τριγύρω χύνει
—ὁ ζεστὸς ἀγέρας—στὰ κλαδιὰ ποῦ γδύνει
σὰ νἀργοπεθαίνει κάποιος ποῦ στενάζει

Καὶ κιτρινιασμένα σὰ νεκρῶν κομμάτια
σἄμπως πεθαμμένου νἀργοκλίνουν μάτια
τ' ἄψυχα τὰ φύλλα πέφτουνε μαδᾶνε
σὰν σὲ κάποιου γλέντι πρὸς τὸ χῶμα πᾶνε
τὸ στερνὸ χορό τους λὲς κι' ἀεροσέρνουν
οἱ ψυχὲς τῶν φτυσικῶν πἀργοπεθαίνουν.

Τ. ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ

Η ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

(Ἀπόσπασμα) *

Εἴμαστε τὸ ἔδαφος.

Σκυμμένοι πάνω σ' αὐτὸ τὸ ἔδαφος, σκυθρωποὶ ἢ χαρούμενοι, τὸ ἀνασαλεύουμε διαρκῶς, τὸ σκαλίζουμε, τὸ σκάφτουμε, τὸ ἐρευνᾶμε.

Εἴμαστε οἱ σκαφτιάδες τοῦ ἴδιου μας ἐδάφους, ἀπάνω στὸ ὁποῖον ἐστρέψαμε ὅλη τὴν ὁρμὴ τῆς ἀξίνης μας.

Εἴμαστε οἱ γυρευτὲς πηγῶν ποῦ πηγαίνομε διαρκῶς ἀναζητόντες μὲ τὴ μαγική μας μπαγκέτα, νέες καὶ κρυμμένες πηγές.

Εἴμαστε οἱ νέοι χρυσοθῆρες ποῦ ὁδοιποροῦμε γυρεύον-

* *Ἀπόσπασμα ἀπ' τὴ Χαρὰ τῆς Ζωῆς, συνέχεια τοῦ Ἀντάρτη καὶ τοῦ Ἐγὼ μέσα στὸ Πᾶν.*

τας τὲς χρυσὲς φλέβες μέσα στὸν ἴδιον ἑαυτόν μας.

Κάθε φορὰ ποῦ θὰ συναντήσομε καὶ μιὰ καινούργια πηγή, ἀπ' τὴν ὁποίαν ἕνα δροσερὸ νερὸ ν' ἀναβλύζει, ἡ χαρά μας ἐκδηλώνεται ἀκράτητη. Σὰν ἄνθρωποι ποῦ δοκιμάσαμε γιὰ πολὺ τὴ δίψα, ἐνῷ μέσα στὴ φαντασία μας σάλευαν εἰκόνες ὡραίων τοπείων μὲ τρεχάμενα νερά, σκύβουμε ἀπάνω στὲς πηγὲς ποῦ ἀνακαλύψαμε καὶ ἀκόρεστοι πίνομε, πίνομε.

Κάθε φορὰ ποῦ θὰ συναντήσομε μιὰ χρυσῆ φλέβα ἡ λάμψι τοῦ πολύτιμου μέταλλου μᾶς θαμπώνει τὰ μάτια καὶ τὰ κάμνει ν' ἀστράφτουν κι' αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἀντανάκλασι τοῦ χρυσαφιοῦ ποῦ ἀνακαλύψαμε. Καὶ εἶναι πάντα ὡραῖα τὰ μάτια ποῦ ἔχουν μέσα τους τὸ χρυσό : καθρεφτίζουν τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἐλπίδα.

Ἀλλὰ νά, ποῦ καὶ ἡ τελευταία νεροπηγὴ ἐστείρεψε, νὰ ποῦ καὶ ἡ τελευταία χρυσῆ φλέβα ἐξαντλήθηκε μπροστὰ στὴ μανία τῆς σκαπάνης μας. Ἀπομένουμε καὶ πάλι σκεφτικοί, μὲ τὴν ἀνησυχία καὶ τὴν ἀπογοήτεψι μέσα μας, πάνω ἀπὸ ἕνα ἔδαφος ποῦ τόσο τὸ κουράσαμε μὲ τὸ νὰ τὸ μετακινοῦμε διαρκῶς, νὰ τὸ μετασαλεύουμε καὶ ταράσσουμε.

Ἄλλοτε νομίζαμε πῶς λίγες καθαρὲς σταγόνες καὶ ὀλίγη χρυσῆ σκόνη θὰ μᾶς ἀρκοῦσαν καὶ τόρα ἀντιλαμβανόμεθα πῶς τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ σβύσῃ τὴν ἄπληστη ἐπιθυμία μας.

Κᾶτι ὅμως πάλι μᾶς λέγει πῶς τὸ ἔδαφος αὐτὸ ποῦ τὸ νομίζουμε ἐξαντλημένο καὶ γνωστό, κρύβει μέσα του θησαυροὺς ἀπίστευτους καὶ καθαρώτατες πηγὲς καὶ πῶς στὰ βαθυὰ στρώματά του μιὰ ἐργασία μυστηριώδης ἐκτελεῖται, κανάλια ὑπόγεια τὸ τροφοδοτοῦν καὶ τὸ πλουτίζουν μὲ φλέβες ποῦ διασταυρώνονται πρὸς ὅλες τὲς διευθύνσεις. Καὶ ἡ ὁδοιπορία, ἡ γύρεψις, ξαναρχίζουν.

. . . . . .

Εἴμαστε τὸ ἔδαφος, τὸ ἔδαφος τῶν κρυμμένων πηγῶν καὶ θησαυρῶν.

Εἴμαστε οἱ γυρευτὲς πηγῶν καὶ οἱ γρυσοθῆρες.

Εἶναι δὲ ἡ χαρά μας ἀπέραντη σὰν τὸν ὁρίζοντα καὶ ἡ θλῖψίς μας βαθυὰ σὰν τὸν ὠκεανὸ ν' ἀναγνωρίζομε πάντα στοὺς ἑαυτούς μας τοὺς αἰώνιους ταξειδιῶτες, τοὺς αἰώνιους σκλάβους τοῦ ἴδιου πάντα ἐδάφους ποῦ κρύβει στὰ βάθη του τὲς πηγὲς ποῦ ξεδιψοῦν καὶ τὸ χρυσὸ ποῦ θαμπώνει.

Ἀλλ' εἴμαστε κᾶποτε—καταντοῦμε κᾶποτε—οἱ τυμβωρύχοι τοῦ ἴδιου ἐδάφους μας, τοῦ ἴδιου ἑαυτοῦ μας !

Ξαναπέφτουμε—τυχαῖα ἢ καὶ θελληματικὰ— ἀπάνω σὲ μέρη τοῦ ἐδάφους μας, ποῦ ἄλλοτε τὰ ἐσκάψαμε καὶ κρύψαμε μέσα κᾶτι ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας καὶ γείραμε ἀπὸ πάνω μνημεῖο καὶ γράψαμεν ἀπὸ πάνω τὴν λέξι : *Λήθη*

Ἀνασαλεύουμε γῆ πονεμένη ποῦ θᾶπρεπε ἴσως γιὰ πάντα πλέον ν' ἀφίναμε ἀνασάλευτη !

Ἐπαναφέρομε στὸ φῶς κᾶτι ποῦ γνώρισε τὴ γλύκα τοῦ θανάτου ὕστερα ἀπὸ μιὰ πολυτάραχη κι' ἀνήσυχη ζωή !

Μιὰ τύψις τότε μᾶς κυριεύει. Ἕνα αἴσθημα ἀνατριχίλας μᾶς συγκλονίζει. Βρίσκομε τοὺς ἑαυτούς μας ἔνοχους ἀπέναντι τῆς ζωῆς. Καὶ ὁ πόθος τῶν νέων πηγῶν, ἀναγεννᾶται μέσα μας, πιὸ ἔντονος, πιὸ ἰσχυρός. Ἐγκαταλείπουμε στὴν ἡσυχία της τὴ γωνιὰ τῆς γῆς ποῦ γιὰ μιὰ στιγμὴ ταράξαμε στὴ λησμονιά της, καὶ ἐξορμοῦμε πιὸ ἀποφασιστικοὶ ἀπὸ ποτὲ πρὸς νέες ἐξερευνήσεις.

Εἴμαστε οἱ γυρευτὲς τῶν ἀγνώστων πηγῶν.

Εἴμαστε ἐκεῖνοι ποῦ γυρεύουμε τὲς βαθυὲς χρυσὲς φλέβες.

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ BAUDELAIRE

Γιὰ ὅποιον ἐνδιαφέρεται νὰ μάθῃ μιὰ ἄγνωστη σελίδα τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου ποιητοῦ δὲν ἔχει παρὰ ν' ἀνοίξῃ τὸ βιβλίον ποῦ ὁ Jacques Crépet ἐξέδοσε τελευταῖα, συγκεντρώνοντας ὅλα τὰ γράμματα ποὺ ὁ Baudelaire ἔγραψε στὴ μητέρα του. Ἂν ὑπάρχῃ συγγραφεὺς ποὺ πολλὲς φορὲς καταδιώχθηκε γιὰ τὴν ἔλλειψη τρυφερῶν αἰσθημάτων, εὐγενῶν ἰδεῶν κι' ἀκόμα γιὰ κάποια ἀναισθησία, αὐτὸς εἶναι ὁ Baudelaire.

Τὸ φῶς ὅμως χύνεται στὴ τυρανισμένη του ζωὴ μὲ τὴ δημοσίευση τῶν γραμμάτων αὐτῶν καὶ πόσο ἡ ἀληθινὴ φωνὴ τῆς εἰλικρίνειας καὶ τοῦ πόνου —ἑνὸς πόνου ἱεροῦ, ὅπως γράφει καὶ ὁ Wilde— μᾶς συνεπαίρνει ἀφίνοντας μας τὴ θλιβερώτερη ἐντύπωση.

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ Baudelaire ἦταν τὰ γράμματα αὐτὰ νὰ μὴ δημοσιευόντουσαν ποτέ : «Ἂς ἦταν δυνατὸ παρόμοιες ξομολογήσεις—γράφει— νὰ μὴ γνωσθοῦν ποτὲ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.»

Καὶ ὅμως καθὼς θὰ νόμιζε κανείς, ἡ ἐξομολογήσεις αὐτές ἀντὶ νὰ μᾶς γνωρίσουν ἕναν ἄνθρωπο ἐκφυλισμένο, ἀλκολικό, μᾶς ἀποκαλύπτουν ὅτι ὁ τόσες φορὲς ταλαιπωρημένος ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποιητής, ἔκρυβε μέσα του χορδὲς ποὺ θὰ ζήλευε κ' ἡ λεπτότερη γυναίκεια καρδιά. Τὸν ἀγαποῦμε περισσότερο γι' αὐτό του τὸν Πόνο καὶ τὸν θαυμάζομε γιατὶ κατόρθωσε μέσ' ὅλη αὐτὴ τὴ δυστυχία τῆς ζωῆς του νὰ γράψῃ τὰ ὑπέροχα «Λουλούδια τοῦ Κακοῦ».

Τὰ γράμματα ποῦ ὁ Baudelaire στέλνει στὴ μητέρα του εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ πάθος καὶ πονετικὲς κραυγές, ἁπλούστατα ἕνας γυιὸς γράφει στὴ μητέρα του καὶ γράφει ἁπλᾶ, φυσικά.

Σὲ μιὰ ἐπιστολὴ μὲ χρονολογία 6 Μαΐου 1861 λέγει τὰ ἑξῆς:

«Στὴν παιδική μου ἡλικία ἔνοιωσα μιὰν ἐποχὴ ἕνα βαθύτατο ἔρωτα γιὰ σένα : ἄκουσε καὶ διάβασε χωρὶς φόβο. Ποτέ μου δὲν σοῦπα τόσα.... Μακρυνοὶ περίπατοι, ἀπέραντες τρυφερότητες. Θυμοῦμαι τῆς προκυμαίες,πλυμμηρισμένες ἀπὸ μελαγχολία τὰ βράδυα. Ἀ ! ὁ καλὸς καιρὸς τῆς μητρικῆς μου τρυφερότητας.. Ζοῦσα σένα, γιὰ σένα, καὶ σὺ ὑπῆρχες γιὰ μένα... Ἤσουνα συγχρόνως ἕνα εἴδωλο κ' ἕνας σύντροφος... Ἀργότερα, ξέρεις τὴν ἀφόρητη ἀνία τροφὴ ποὺ θέλησε ὁ ἄνδρας σου νὰ μοῦ δώσῃ. Εἶμαι σαράντα χρονῶν καὶ θυμοῦμαι μὲ πόνο τὰ σχολειά... τέλος, σώθηκα, κι' ἀπὸ τότε ἀφέθηκα στὴ τύχη μου. Ἀγάπησα τὴν ἡδονή, τὸν διαρκῆ ἐθισμό, ταξίδεια, τὰ ὡραῖα ἔπιπλα,τὰ ποτά, τὰ κορίτσια. Τὰ ἀποτελέσματα σήμερα γιὰ μένα εἶναι πολὺ σκληρά. Εἶμαι γέρος καὶ δυστυχισμένος. Πάντα σὺ θυσιάσθηκες γιὰ μένα. Ἔχεις τὴν ὑπέρτατη θυσία μέσα σου. Σοῦ ζητῶ κάτι παραπάνω : σοῦ ζητῶ συγχρόνως συμβουλές, προστασία, συνεννόηση μεταξύ μας, γιὰ νὰ ξεμπλέξω. Σὲ ἱκετεύω, ἔλα, ἔλα, ἔχω χάσει κάθε νευρικότητα, κάθε θάρρος, κάθε ἐλπίδα. Διαρκῶς βλέπω μπροστά μου τὸν τρόμο.»

Ἀριστουργήματα ἀληθινοῦ αἰσθήματος ἢ ἐπιστολὲς αὐτές, μεγάλες ὑπέροχες πρόζες, ποὺ θᾶπρεπε κανεὶς νὰ μεταφράσῃ ὁλόκληρες ἑλληνικὰ γιὰ νὰ μάθουν μερικοὶ νέοι πῶς πρέπει νὰ γράφουν ὄχι διηγήματα καὶ ποήματα, μὰ ἐπιστολὲς φυσικὲς στὴ μητέρα τους.

Καὶ γράφοντας ὁ Baudelaire στὴ δική του δὲν φαντάσθηκε ποτὲ πῶς μιὰ μέρα ὁ πόνος του θᾶταν «κοινον κτῆμα !»

Ζῆ μιὰ δυστυχισμένη ζωὴ καὶ ὑποφέρει περισσότερο γιατί

ἡ μέρα του ξαναπαντρεύτηκε χωρὶς νὰ πολυσυλλογίζεται τὸ γυιό. Ζητᾶ τὴ μοναξιά, πονεῖ καὶ κλαίει σὰν μικρὸ παιδὶ καὶ σ' ὅλα τὰ γράμματα δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ τῆς δείχνει ἀ nu ὅλες τῆς ἀπολογιγὲς καὶ ἠθικές του δυστυχίες ποὺ τὸν ἐξαντλοῦν καὶ τὸν φέρνουν σὲ μιὰν ἀγιάτρευτη ἀνία. «Σκεφθῆτε μιὰ διαρκῆ ἀργία μὲ μιᾶς διαρκοῦς ἀρρώστειας· φαντασθεῖτε τί μῖσος μπορεῖ νὰ νιώσῃ κανεὶς ἐναντίον της χωρὶς νὰ μπορεῖ ν' ἀντεπεξέλθῃ σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση, ἐπειδὴ τοῦ λείπει τὸ χρῆμα.»

Δὲν ἔχει νὰ πληρώσῃ τὰ ροῦχα του, τὴ πλύστρα του, τὸν καφὲ καὶ τὸ νοῖκι του. Σ' ἕνα μῆνα ἀλλάζει ἕξη σπίτια, ἡ μοναξιὰ τὸν τρελαίνει. Ὁ ποιητὴς θᾶθελε νὰ κοιμηθῆ· μά, πῶς νὰ κοιμηθῆ κανεὶς νὰ σκέπτεται ; Καὶ ἕνας φόβος τὸν καταπιάνει, ἕνας τρόμος ὑποφέρει νὰ πῆ κανεὶς καὶ μοιάζει σὰν ἥρως ἀλλόκοτος τραγικῆς ἀνάγκης. Τρία συναισθήματα δὲν τὸν ἀφίνουν: ὁ τρόμος μήπως τὸ κορμί του μείνει ἀτέλειωτο, ὁ τρόμος τῆς καθημερινῆς του ζωῆς καὶ ὁ τρόμος μήπως δὲν γιατρευθεῖ ποτὲ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά του. Ὑποφέρει, θέλει νὰ αὐτοκτονήσῃ γιατὶ δὲν ἐλπίζει πιά. Ὁ Baudelaire ἔχει συχαθῆ γιὰ πάντα τὴ ζωή. Τσακώνεται μὲ τοὺς φίλους του, μὲ τοὺς ἐκδότες του. Καταντᾶ μισητός. Φεύγει γιὰ τὸ Βελγιον, στῆς Βρυξέλλες, μὰ κι' αὐτοῦ τίποτα δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ. Τελειώνει τὴν παιδική του ἡλικία, τὴ μητέρα του, τὸ Παρίσι.

«Ἔχω τὴ πεποίθησι, γράφει, ὅτι τὰ «Λουλούδια τοῦ Κακοῦ» καὶ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τους θὰ πᾶνε μπροστὰ καὶ θὰ σταθοῦν στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τὰ καλύτερα ποιήματα τοῦ Victor Hugo, τοῦ Gautier καὶ τοῦ Βύρωνος».

Στὸ Παρίσι δὲν ἐπιθυμεῖ πιὰ νὰ ξαναγυρίσῃ. Ὑποφέρει διαρκῶς καὶ ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν μητέρα του αὐξάνει : «Ἡ τρυφερό μου γιὰ σενα μεγαλώνει κάθε μέρα.» —«Μιὰ μέρα δὲν περνᾶ χωρὶς νὰ σὲ σκεφθῶ». — «Ἡ σκεψη μου τρέχει κοντά σου».—

Καὶ τώρα ὁποιος θέλει ἂς ἀνοιξῃ τὰ «Λουλούδια τοῦ Κακοῦ». Θὰ νοιώσῃ καὶ θ' ἀγαπήσῃ καλύτερα τὸν ποιητή.

ΓΕΩΡΓ. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

(Ἀγγέλνουμε κάθε ἔκδοση ποῦ λαβαίνουμε)

Γρηγ. Ξενοπούλου : «Πετριὲς στὸν Ἥλιο» κι' ἄλλα διηγήματα. (Γιὰ τὸ νέο αὐτὸ βιβλίο τοῦ κ. Ξενοπούλου θὰ δημοσιεύσωμε στὸ ἐρχόμενο κριτική),

Ἄργα Πηλεία : «Διαβαίνοντας...». Ἀλεξάνδρεια 1919. Μιὲς πρόζες ποῦ ἄλλες κυριέβει ὁ ρωμαντισμὸς παλιοῦ καιροῦ ὅσο ποῦ νὰ μᾶς θυμίζουνε καρνὲ δεσποινίδας, κι' ἄλλες ἀρκετὰ ἀπτὰ γραμμένες μὲ πετυχημένες εἰκόνες καὶ εὐγενικὰ αἰσθήματα, ποὺ διαβάζουμε μ' εὐχαρίστηση καὶ μ' ἀνακούφηση, σὰ σκεφτόμαστε πῶς στὴν ἀνώμαλη ἐποχή μας βρίσκονται λεπτὲς κι' εὐγενικὲς σκέψεις ποῦ μᾶς ξεκουράζουνε, ἀδιάφορο ἂν στὸ κομψὸ αὐτὸ βιβλίο στρωμένες δὲν μᾶς ἀποδίδονται μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴ ζωὴ ποῦ θὰ τὶς θέλαμε. Μὰ γιὰ πρῶτο βιβλίο ποῦ φαίνεται νἆναι δικαιολογοῦνται τὰ ἀδύνατα μέρη κι' ἡ μερικὲς ὑπερβολὲς καὶ μάλιστα νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πῶς ἡ νεανικὴ φαντασία κυττάζει μὲ τόση ἀπάθεια μερικὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς, ποῦ σὰ θελήσῃ νὰ τὰ γράψῃ δὲν μὴ βλέπει τὰ τεχνικά τους λάθη.

Νίκου Ἀνδρουλιδάκι : «Γέλα Παληάτσο !». Ρέθυμνο 1919. (Πουλιέται στὸ συγγραφέα δρ. 5). Νεανικὸ ἔργο κι' αὐτὸ κι' ὅλες του ἡ ἁμαρτίες συγχωροῦνται· γιατὶ στὰ τελευταῖα δὲν εἶναι ἄσκημα γραμμένο καὶ πιστεύουμε ἀργότερα νὰ κατορθώσῃ καλλίτερα νὰ γράψῃ· φτάνει νὰ μὴ κυριέβεται ἀπ' τὰ θέματα ποῦ ὁρίζουν θάνατο. Κι' ὅταν ἀργότερα πεισθεῖ, κι' ὅταν ἀργότερα ἔχει καὶ δεῖ τὴ ζωὴ ἄσκημη ὅπως τὴν βλέπουν τὰ σκοτεινιασμένα μυαλὰ μερικῶν νέων ποῦ στὸ ἔργο τους κυριαρχεῖ ἡ Κλάψα, τότε θὰ προτιμήσῃ νὰ σωπάσῃ μπρὸς στὴν ἀληθινὴ δυστυχία, γιατὶ θὰ ἰδῇ πῶς τίποτα δὲν θὰ ὠφεληθοῦν κεῖνοι ποῦ θὰ τὰ διαβάσουν. Αὐτὸς ποῦ γράφει πρέπει νὰ τὄχει ζήσει αὐτὸ ποῦ γράφει καὶ τότε νὰ σκεφτεῖ τί ψεύτικα ἦταν ἐκεῖνα ποῦ κατὰ φαντασίαν ἔγραφε. Κι' αὐτὸ τὸ μικρὸ αὐτὸ διήγημα ὅσο κι' ἂν τὸ πάρει κανεὶς τεχνιτὰ γραμμένο τοῦ λείπει ἡ ἀλήθεια κι' ἡ εἰλικρίνεια. Οἱ λίγοι ὁρισμοὶ ποῦ βρίσκονται στὸ τέλος τοῦ βιβλίου δὲν εἶναι κατασταλαγμένοι καλὰ καὶ καλλίτερα νὰ μὴ γράφονταν.

Μ. Κρενδιροπούλου : «Ἡ Φιλία...» Ἔκδοση «Γραμμάτων» Ἀλεξανδρείας 1919. Στὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίο ὁ συγγραφέας ἐξετάζει ἂν μπορεῖ νὰ κρατήσῃ ἡ φιλία μεταξὺ δύο ἑτερόφυλλων. Μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον διαβάσαμε τὶς περιπτώσεις τῆς ἐξέλιξης τῆς φιλίας σ' ἔρωτα στοὺς βορείους λαοὺς ποῦ χάρις στὸ κλῖμα καὶ τὴ μόρφωση εὔκολα κρατιέται ἡ φιλία, καὶ στοὺς μεσημβρινοὺς καὶ προπάντων σὲ μᾶς ποῦ μὲ τὴ πονηρία ποῦ μᾶς κυβερνάει ἡ φιλία φτάνει σὲ ὑλιστικότερη ἀντίληψη ἢ ἐξελίσσεται σ' ἔρωτα ἐξ αἰτίας τῆς θερμοαιμίας μας καὶ τοῦ ἐρωτηάρικου χαρακτῆρα μας. (ὅρα καὶ πληθώρα ποιητῶν !). Ὁπωσδήποτε ὑπάρχουνε κι' ἐξαιρέσεις ποῦ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασία τοῦ ἀτόμου, καὶ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων. Ὅτι ὅμως κι' ἂν συμβαίνει εἶναι φυσικὸ καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ψέξῃ.

Ἀγγέλου Σικελλιανοῦ : «Περικλῆς Γιαννόπουλος». Σύντομη μελέτη γιὰ τὸν ἀγῶν αὐτὸν ἰδεολόγον ποῦ μὲ τὴν «Ἔκκλησή του πρὸς τὸ Πανελλήνιο Κοινὸ» καλοῦσε τὸν Ἕλληνα νὰ νοιώσει τὴ δύναμη τῆς φυλῆς του, τὴ μόνη ποῦπρεπε νὰ ἐγκολπωθεῖ γιὰ νὰ τραβήξει τὸν δρόμο του καὶ νἀπαλλαχτεῖ ἀπ' τὴν ἐπίδραση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Joseph Riviére: «Camille Spiess» (Savie son caractére et sa pensée). Βιογραφία καὶ κριτικὴ γιὰ τὸν Ἐλβετὸ φιλόσοφο ποῦ ἐχτιμᾶται πολὺ στὴ Γαλλία ἀπὸ τοὺς νέους γιὰ τὶς φιλοσοφικές του ἀρχὲς καὶ τὸν τρόπο τῆς διανόησής του. Στὴ μελέτη του αὐτὴ ὁ κ. Riviére μᾶς παρουσιάζει μὲ παρατηρηκότητα τὸν χαραχτῆρα τοῦ φιλοσόφου καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς σκέψης του στὰ διάφορα στάδιά της. Τὸ γράμμα ποῦ μεταφράσαμε σὲ περασμένο φύλλο τοῦ «Βωμοῦ» φαίνεται πῶς εἶναι ἀπάντηση στὸν κ. Riviére γιὰ τὴ μελέτη του. Ἀργότερα ποῦ σκοπεύουμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴ σύγχρονη γαλλικὴ διανόηση ἴσως σταθοῦμε περσότερο στὴ σκέψη τοῦ Camille Spiess.

«Οἱ Νέοι» Μάϊος 1919. ΙΙΙ. Συνεργασία Σικελλιανοῦ, Βλαχογιάννη, Νικολοΐδη, Σοφιστή, Προεστόπουλου, Κοκκινάκη, Περγιαλίτη, Παράσχου. (Τοῦ τελευταίου ἕνα αἰσθητικὸ κι' ἕνα κριτικὸ σημείωμα εἶναι μὲ πολὺ πνεῦμα γραμμένα).

«Λόγος» Πόλη, φύλ. 1–5 (Νοέμβρης 1918–Μάρτης 1919). Ἡ συνεργασία του περσότερο ἀπὸ διηγήματα, ἐκλεκτή· μὰ ὅτι μᾶς κράτησε τὴν προσοχὴ εἶναι τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Μπεκὲ γιὰ τὸν Πόλεμο καὶ τὴν ἰδέα τῆς Πατρίδας, ποῦ δείχνει πόσο οἱ νέοι τῆς Πόλης εἶναι μπασμένοι στὸν κῦκλο τῶν νέων ἰδέων ποῦ ξαπλώνονται στὴν ἀνθρωπότητα καὶ πόσο μεστωμένες εἶναι μέσα τους οἱ ἀνθρωπιστικὲς καὶ ἀναμορφωτικὲς ἰδέες, γιὰ νὰ μποροῦν τόσο ὄμορφα νὰ τὶς ἐκφράζουν. Στὴ θέση διηγημάτων καὶ τραγουδιῶν χίλιες φορὲς προτιμότερο νὰ μπαίνουν ἄρθρα σὰν τἀνωτέρω κι' ἕν' ἄλλο τὸ «Τόλμησον Φρονεῖν» γιατὶ μόνο ἔτσι θὰ μπορέσῃ τὸ ἄτομο νὰ ὠθηθῆ σὲ ἔρευνα τῶν νέων ἰδεῶν ποῦ θὰ τὸ ἀπαλλάξουν ἀπ' τὴν πρόληψη καὶ τὴ σαπίλα. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ τραβᾶ μὲ τέτοιες ἠθικὲς ἀρχὲς τόσο στὴ φιλολογία ὅσο καὶ στὴ σύγχρονη γενικὴ ἰδέα, ποῦ δὲ μποροῦμε παρὰ νὰ συγχαροῦμε τοὺς διευθυντάς του κι' ἐκείνους ποῦ τὸ περιστοιχίζουν.

«Δελτίο». Ι. «Ὁδηγητὴς Λίνος Καρζῆς». Ἴσως φανεῖ περίεργη καὶ ἀκατάληπτη ἡ ὄψη, τὸ περιεχόμενο κι' ἡ ἰδέα τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ. Δὲν πραξενευόμαστε. Ἡ ἀρλοῦμπα καὶ τὸ πολὺ σοβαρὸ στὴν Ἑλλάδα μπερδεύονται γιὰ τὸ λόγο ὅτι τἄκρα ἀντίθετα συναντιῶνται καὶ μόνο ποῦ ὕστερα ἀπὸ χρόνια ξεμπερδεύονται καὶ τρίβουμε τὰ μάτια μας ἀπ' τὴ στραβομάρα. Δὲν θέλουμε νὰ ποῦμε μ' αὐτὸ πῶς ἡ ἀξία τοῦ «Δελτίου» θὰ φανεῖ ἀργότερα, μὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψει μας τὴν ὑποδοχὴ ποῦ τοῦκανε ἡ μορφωμένη τάξη προτοῦ τὸ διαβάσει καὶ προτοῦ καταλάβει περὶ τίνος πρόκειται. Ἴσως σ' αὐτὸ φταίει κι' ὁ Ὁδηγητὴς ποῦ παρουσιάζει κάπως δυσκολοχώνευτα καὶ πρόχειρα τὰ ζητήματα μὰ προπαντὸς ἀπότομα πολύ, τί προηγούμενη ἐργασία πάνω σ' αὐτὸ ἔχει ὑπ' ὄψει του γιὰ νὰ προχωρεῖ τόσο γλήγορα σ' ἕνα ἐπίπεδο ποῦναι ποτισμένο μὲ ἀντίθετες ἰδέες ποῦ τραβοῦν τὸ δρόμο τους κι' αὐτὲς τὸ φυσικό,

ἀδιάφορο ἂν εἶναι κακός; Εἶναι ὁλόκληρος ὄγκος ῥεύματος ποῦ τραβᾶ τὸ δρόμο του καὶ ποῦ γιὰ νὰ σταματήσει καὶ γυρήσει πίσω γιὰ νὰ προχωρήσει πάλι ξεκινόντας ἀπὸ καινούργια αὐλάκια, χρειάζεται φρόνιμη δουλειὰ καὶ προπαντὸς.... μὲ τὸ καλό.

«Μαῦρος Γάτος» Διευθυντὴς Γερ. Σπαταλᾶς. Ὄργανο τῆς ὁμόνυμης λογοτεχνικῆς ὁμάδας. Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὴν 1η Ἰουνίου.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φ. Ἄργην Βόλον. Μακάρι νὰ εἴχαμε τὸν καιρὸ νὰ γράφαμε σ' ὅλους. Στεῖλτε μας κι' ἄλλα νὰ διαλέξουμε.— Βασιλ. Χατζηανδρέου Θεσ)νίκην. Δὲν ἐλάβαμε παρὰ τὸ τηλεγράφημά σας. Περιμένουμε πάντα τὴς ἐπιστολὲς ποῦ μᾶς ἀναφέρετε γιὰ νὰ συμμορφωθοῦμε.— Θρ. Σταυρ. Χανιά. Ἐλάβαμε· εὐχαριστοῦμε. Σᾶς γράφουμε.— Θεόδ. Δημόπ. Ναύπλιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμε· περιμένουμε καὶ ἔργα.— Κώστ. Παπαχ. 5ον Σύνταγ. Ἀρχιπελ. Τ. Τ. 904. Ἐλάβαμε ἐπιστολήν σας. Σᾶς γράφουμε.—Β. Ἀθην. Μιτυλήνην. Ἔχουμε πάρα πολὺ συνεργασία ἀναγνωστῶν, στεῖλτε μας ὅμως νὰ τὰ δοῦμε. Ἀπ' τὸν κ. Φ. Φ. δὲν ἔχουμε καθόλου νέα, ἂν μπορεῖτε βρέστε τον καὶ πέστε του νὰ μᾶς γράψει.—Δημ. Μιλᾶν. Σμύρνη. Σᾶς γράφουμε.— Βικ. Ζήν. Χανιά. Σᾶς γράφουμε.—Βυρ. Σέρεσ. Μυτιλήνην. Σᾶς στέλνουμε.

«Ἐλευθερίαν» Λευκ. Κύπρον. Περιμένουμε ἀπάντησή σας.—Εὐτρόπιον. Ἐνταῦθα. Φροντίζουμε ὅσο μποροῦμε.—Π. Κοντ. Τ. Τ. 908. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πάρα πολύ. Ἐλάβαμε χρήματα. Ἐστείλαμε.— Ν. Κανακ. Ἐνταῦθα. Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται. Δὲν τὸ ξέρετε; Νομίζουμε ὅμως πῶς καλλίτερα θᾶταν τὴν ὥρα ποῦ σᾶς φαίνετε πῶς ὁ βράχος στριφογυρνάει κάτω ἀπ' τὰ πόδια σας νὰ πέφτατε κι' οἱ δυὸ ἀγκαλιασμένοι μέσ' τὴ θάλασσα. Τότε ὁρισμένως δὲν θὰ τὸ ξεχνούσατε ποτέ.—Φ. Παπαργηρ. Τὰ ποιηματάκια σας ἀρκετὰ καλά. Χρειάζεται δουλειὰ ὅμως ἀκόμα.—Β. Ἀστερ. 1ο καὶ 3ο φύλλο σᾶς στέλνουμε.—Γιαν. Χρυσικ. Πόλη. Ὁ κ. Ἰδρ. πῆρε τὸ γράμμα σας. Σᾶς ἀπαντάει ἰδιαιτέρως. Εὐχαριστῆστε τὸν κ. Ἄκο γιὰ τὴς εὐχές του.— Δ. Βορροπ. Βόλο. Εὐχαριστοῦμε πολύ.—Μ. Δελακ. Λάρισα. Στείλλαμε.

ΛΑΧΕΙΟΝ
ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

Ἡ ΤΡΙΤΗ κλήρωσις τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος, θὰ γίνῃ τὴν Κυριακὴν 28 Ἰουλίου (11 Αὐγούστου) 1919.

Σύνολον κερδῶν δραχμ. 300,000
Μέγα κέρδος » 80,000

ΤΥΠΟΘΗΚΕ

καὶ κυκλοφορεῖ σὲ λίγες μέρες ἡ ποιητικὴ Συλλογὴ τοῦ κ.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΣΠΑΤΑΛΑ

"ΚΑΘΩΣ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΟΙ ΕΠΟΧΕΣ,,

Κομψὸς τόμος σὲ πολὺ καλὸ χαρτὶ ἀπὸ 4 τυπογραφικὰ φύλλα (64 σελ.) καὶ μὲ τὸ σκίτσο τοῦ ποιητῆ.

Τιμὴ δρ. 2.50. Γιὰ τοὺς συνδρομητές μας ἐλεύθερο ταχυδρ. τελῶν. Γιὰ τοὺς ἀγοραστὲς 2,80.

Κάθε ἔμβασμα σὲ συστημένο γράμμα ἢ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στέλνεται στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ Περικλέους 28.

Τὸ βιβλίο στέλνεται συστημένο.

ΤΟΠΟΘΕΤΕΙΤΕ
ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΣΑ
ΕΙΣ ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤ

Διατεθέντα μέχρι σήμερον	Δρ.	198.337
Ἐξοφληθέντα	»	99.260
Ἐν κυκλοφορίᾳ	»	99.077

— Δίδουν τόκον 5 ο)ο τὰ ἑξάμηνα καὶ 4 1)2 ο) τρίμηνα.

— Ὁ τόκος των εἶνε ἀπηλλαγμένος παντὸς φόρου παντὸς τέλους.

— Εἶνε ἠγγυημένα ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ ὑπὸ τῆς θνικῆς Τραπέζης.

— Πληρώνονται ἀμέσως εἰς τὴν λῆξίν των ἀπὸ Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ προεξοφλοῦνται ὑπὸ τῆς ἰδίας.

— Μεταβιβάζονται δι' ἁπλῆς παραδόσεως εἰς ἄλ ὅπως τὰ χαρτονομίσματα ἢ δι' ὀπισθογραφήσεως ὅπω συναλλαγματικαί.

— Ἀποτελοῦν δηλ. ρευστὸν χρῆμα, πρόχειρον εἰς στιγμήν, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον, ὅτι δίδουν καὶ τόκον, γαλείτερον ἀπὸ κάθε ἄλλην κατάθεσιν

— Ἐκδίδονται εἰς ποσὰ 100, 500, 1000, 10,000 100,000 δραχμῶν.

— **Πωλοῦνται εἰς ὅλας τὰς πόλεις Κράτους, ὅπου ὑπάρχουν Τράπεζαι ἢ Γ καταστήματα Τραπεζῶν.**

ΔΗΛΩΣΗ

Μάθαμε πῶς σὲ μερικὲς ἐπαρχίες πουλιέται ὁ «Β μὸς» περσότερο ἀπὸ 40 λεπτά. Σὲ κανένα πράκτ δὲν δόσαμε τὸ δικαίωμα αὐτὸ καὶ παρακαλοῦμε τ φίλους μας νὰ μᾶς δηλώνουν κάθε φορὰ τῆς τέτ παρεκτροπές.

Ο "ΒΩΜΟΣ,, ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ:

Στὴν Ἀθήνα στὰ κεντρικὰ κιόσκια καὶ στὰ βιβλιο λεῖα, Βασιλείου, Σαλιβέρου, Ἐλευθερουδάκη, Κυκλ (ὅπου βρίσκεται κι' ὅλη ἡ περασμένη σειρὰ τῶν φύλλ

Στὸν Πειραιᾶ στὸ βιβλιοπωλεῖο Ἠλιάδη καὶ Σό —ἀντίκρυ Δημοτ. Θεάτρου.

Στὴν Ἀλεξάνδρεια στὸ βιβλιοπωλεῖον Νταφώτη (R Mosquée Attarine.)

Στὸ Κάϊρο στὰ γραφεῖα τοῦ «Φοίνικα» καὶ στὰ βιβλ πωλεῖα Λιβαδὰ καὶ Κούτσικα (ὁδὸς Κάμελ) καὶ Ι. Μπο (ὁδὸς Μπαβάκη).

Στὴ Θεσσαλονίκη στὰ βιβλιοπωλεῖα Τριανταφύλ (ὁδὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης) καὶ Καστρινάκη Γεωργαντᾶ (ὁ Βενιζέλου).

Στὴ Λάρισσα στὸ βιβλιοπωλεῖο Δημητρακοπούλου.

Στὰς Καλάμας στὸ βιβλιοπωλεῖο Λυμπεροπούλου.

ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ

Στὰ Χανιὰ στὸ βιβλιοπωλεῖο Φορτσάκη.

Στὸ Ἡράκλειο στὸ βιβλιοπωλεῖο Ν. Ἀλικιώτη.

Στὴ Κύπρο στὴ Λεμεσό, στὸ βιβλιοπωλεῖο Τορναρί

Στὶς ἐπαρχίες γενικὰ πουλιέται ἀπ' τὸ παληὸ π κτορεῖο τῶν ἐφημερίδων. Ἀντιπροσωπεύεται στὸ ἐξωτερ ἀπ' τὰ παραπάνω βιβλιοπωλεῖα στὰ ὁποῖα γράφονται συνδρομητές.